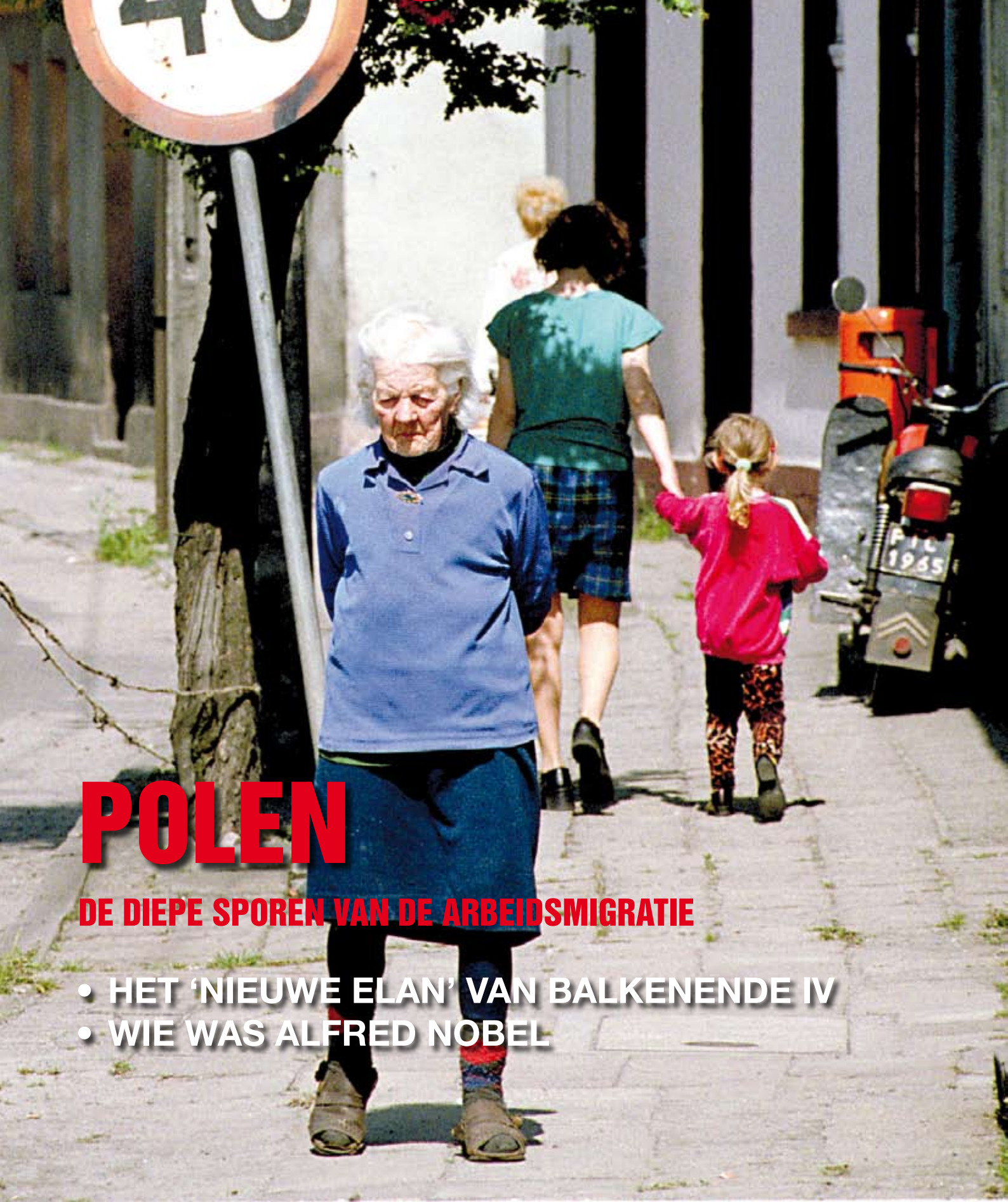

TRIBUNE

POLEN

DE DIEPE SPOREN VAN DE ARBEIDSMIGRATIE

- HET 'NIEUWE ELAN' VAN BALKENENDE IV
- WIE WAS ALFRED NOBEL

Colofon

Uitgave van de Socialistische Partij (SP), verschijnt 11 maal per jaar.

Abonnement
€ 5,00 per kwartaal (machtiging)
of € 24,00 per jaar (acceptgiro)
Losse nummers € 1,75
SP-leden ontvangen de Tribune gratis.

Redactie
Rob Janssen
Daniël de Jongh

Medewerkers:
Willem Bos, Herman Damveld,
Jola van Dijk, Natasha Gerson,
Ronald Kennedy, Suzanne van
de Kerk, Marjo van Lijssel,
Meta Meijer, Diny Schouten,
Barry Smit, Roel Visser,
Rob Voss, Dineke de Zwaan

Vormgeving
Robert de Klerk
Gonnie Sluijs
Ashraff Tashta

Illustraties
Gideon Borman
Arend van Dam
Wim Stevenhagen
Peter Welleman

SP algemeen
T (010) 243 55 55
F (010) 243 55 66
E sp@sp.nl
I www.sp.nl

**Leden-/abbonementen-
administratie**
Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 40
F (010) 243 55 67
E administratie@sp.nl

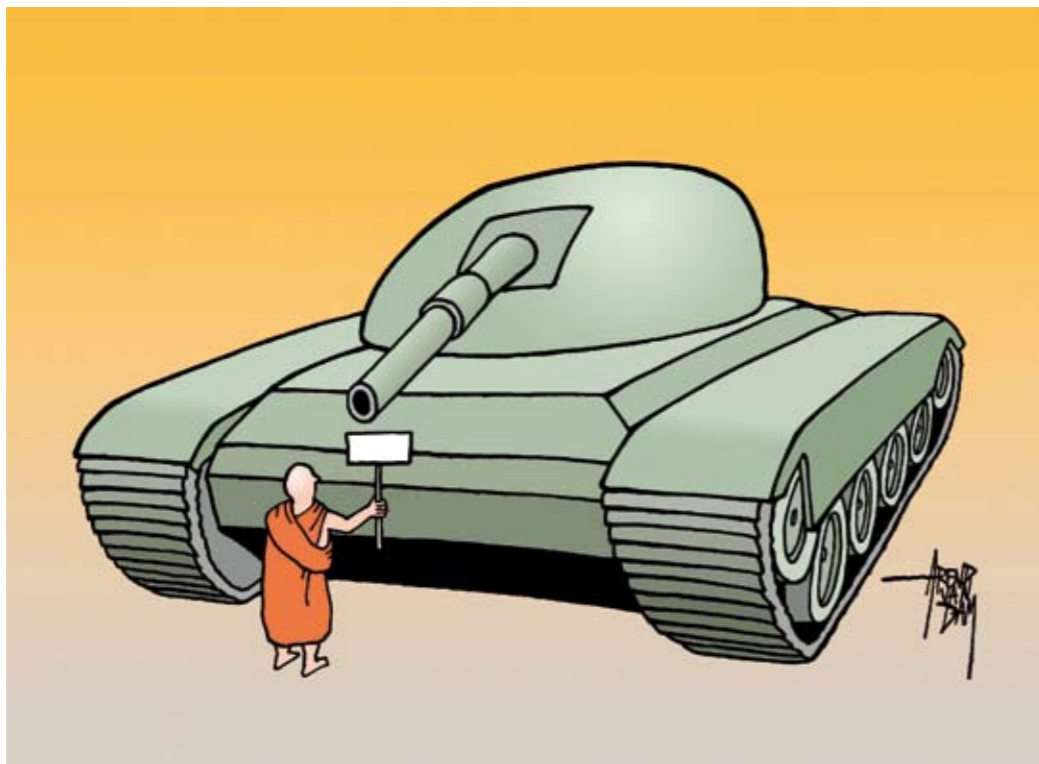
Redactie Tribune
Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 35
F (010) 243 55 65
E tribune@sp.nl

**De Tribune in
gesproken vorm**
Belangstellenden voor
de Tribune op cd kunnen
contact opnemen met
de SP-administratie.

De Tribune op Internet
www.sp.nl/nieuws/tribune

Cover
Foto: Co de Kruijf /Hollandse Hoogte

Arend van Dam

REFERENDUM NU! NATIONALE PETITIE VOOR REFERENDUM EU-VERDRAG

De regering en een meerderheid van de Tweede Kamer dreigen een nieuw referendum over het nieuwe Europese verdrag te blokkeren. Een meerderheid van de bevolking, bestaande uit zowel voor- als tegenstanders van het verdrag, wil zich kunnen uitspreken over het verdrag. Teken daarom de petitie voor een nieuw referendum, op www.referendumnu.nl. Daar zijn ook handtekeningenlijsten te downloaden en te printen. Afdelingen kunnen de handtekeningenlijsten ook bestellen via www.spnet.nl; andere geïnteresseerden via bestellingen@sp.nl, of telefonisch via het partijbureau.

VACATURE SP

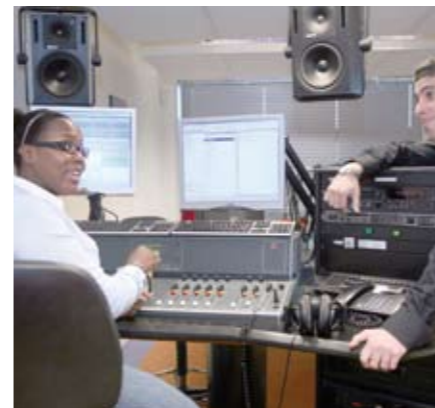
Wegens uitbreiding van taken heeft de Europese SP-fractie een vacature voor een:

PERSMEDEWERKER EUROPESE FRACTIE

Voor meer informatie: www.sp.nl/vacatures.stm

In dit nummer:

12

Ze werken bij FunX, de populairste radiozender onder jongeren in de Randstad en ze heten Claire-Marie Martis en Mezen Dannawi, presentator respectievelijk programmadirecteur. Beiden zijn ze geboren op Curacao, beiden hebben ze een academische achtergrond. "Bij FunX vindt de luisteraar herkenning en erkenning."

16

Sinds op 1 mei de grenzen opengingen voor werknemers uit Polen en andere EU-landen, kijken we met argusogen naar de gevolgen hiervan voor de Nederlandse arbeidsmarkt. Maar wat betekent het voor de herkomstlanden? SP-Kamerlid Paul Ulenbelt ging kijken in Polen.

22

Naar verluidt zou hij rijk zijn geworden "door manieren te vinden waardoor meer mensen sneller dan ooit de dood kunnen vinden". Opmerkelijk, want het gaat hier over de man naar wie de meest prestigieuze Vredesprijs genoemd is: Alfred Nobel. Wie was deze man, die zich naast het ontwikkelen van springstof en raketten ook nog bezighield met het schrijven van soms dertig liefdesbrieven per dag?

En verder

- 6 Begroting Balkenende IV: "Het zoveelste neoliberale kabinet"
- 22 Een mooie traditie: de SP-Troontelefoon
- 26 LinksVoor: Erik van de Broek uit Boxtel heeft 1.100 cd's
- 28 Fotoreportage: Centrum Kontiki in Antwerpen

Rubrieken

4 Prikbord 5 Uitgelicht 27 Gespot 30 Theo 31 Cryptogram

Die met die honden

Naast mijn bed staan een wekker, een koffiezetapparaat en een radio. Alledrie onontbeerlijk voor een goed begin van de dag. Hoewel ik eigenlijk

al te oud ben om tot de doelgroep te behoren, luister ik 's ochtends meestal naar FunX. Niet eens zozeer vanwege de muziekkeuze; ik ben een veelvreter als het om muziek gaat. Ik luister vooral omdat het een van de weinige zenders is waarvan de dj's me niet irriteren. Ik kan slecht tegen dj's die zichzelf al te graag horen praten, helemaal als ze al voor mijn eerste kop koffie kroegmoppen beginnen te tappen. Zonder dat ik het wist, blijkt 'dicht bij jezelf blijven' en niet lolliger dan lollig willen zijn ook precies de formule te zijn. Zo bezien pas ik dus beter in de doelgroep dan ik zelf dacht.

FunX bestaat vijf jaar, een mooie aanleiding voor een interview met twee medewerkers van de zender waar halve 'autochtone' ook 'allochtone' jongeren massaal op afstemmen. Iets wat volgens onderzoek heel bijzonder is. Het gesprek kwam dan ook al snel uit op jongeren en integratie.

Kort samengevat: integratie vindt eigenlijk vanzelf plaats op het schoolplein, terwijl volwassenen de zaken vaak noodloos ingewikkeld maken. Een verfrissende boodschap, die naadloos aansluit bij wat ik dagelijks zie in mijn eigen, 'multiculturele' wijk (het Utrechtse Lombok). Ik woonde er nog geen week, of alle kinderen uit mijn straat waren al kennis wezen maken. Met mij, maar vooral met mijn twee honden. Iets wat veel mensen verbaast. "Daar zijn toch veel moslimkinderen, die mogen toch geen honden aaien?" De een niet, die houdt wat meer afstand, de ander wel. Maar bijna allemaal zijn ze nieuwsgierig en willen ze alles over de honden weten. Het regelt zich vanzelf. Natuurlijk zijn er wijken waar het contact tussen verschillende bevolkingsgroepen wat moeizamer verloopt. Maar in mijn straat overwint de nieuwsgierigheid naar twee honden de culturele verschillen. Mooi toch.

Namens de redactie,

Daniël de Jongh

Privacy

OV-chip en rekeningrijden, wanneer komt de chip in mijn nek? Een prachtige en huiveringwekkende film is *Das Leben der Anderen*, over Oost-Duitsland ten tijde van de muur. Maar wat een primitieve manieren om af te luisteren, brieven te openen, mensen te volgen, te anticiperen op het 'kwaad'. Dat doen we nu in Nederland toch een stuk moderner. Camera's, gedwongen e-mailcontrole, boeken op je naam in de computer van de bibliotheek, theaterreserveringen, mobiele telefoon altijd te traceren, het kleurtje in je haar bij de kapper, de klantenkaart voor je boodschappen, alles in de computer. En dan heb ik het nog niet over de controle voor de deur van samenwonende bejaarden, het volgen van spijbelende kinderen, filmen van hangjongeren. Nu dus ook nog de OV-chip en het rekeningrijden waarmee wordt vastgelegd dat je van A naar B gaat. Je gaat van Alkmaar naar Breda op zondag 30 september en Big Brother zal het weten. Wanneer komt de chip in mijn fiets? Of in mijn nek? Uit Oost-Duitsland konden sommigen nog vluchten. Waar moeten wij naartoe?

Lucia van den Bergh, Den Haag

Gestoorde stroom

In het mei-nummer 2007 van de Scientific American staat een artikel over de stroomstoringen in de VS. Interessant, in het licht van de splitsings- en privatiseringsdiscussie in Nederland. Het artikel vat het probleem samen onder het kopje 'Te veel spelers, te weinig investeringen'. Tot grofweg 1990 hadden de meeste (vaak regionale) energiebedrijven opwekking, transport en distributie in eigen hand. Daarna moest de marktwerking erop. De deregulering van de productie leidde tot een groot aantal nieuwe producenten. Het hoogspanningsnet echter werd veel minder vergaand gedereguleerd, met als gevolg dat daarin nauwelijks geïnvesteerd is. Gevolg is dat een net, dat bestuurd wordt met technieken uit de jaren zestig, steeds meer naar zijn technische limiet gedrukt wordt. Fouten zijn dan ook wetmatig: elke dag zitten minstens 500.000 Amerikanen minstens twee uur zonder spanning. De technische en wiskundige oplossingen om een zichzelf reparerend systeem te maken liggen op de plank. De ombouw tot een modern, digitaal gestuurd net zou zo'n 130 miljard kosten. Dat is zelfs in de VS veel geld, maar niet meer dan de economische schade die de VS nu in een à twee jaar lijden door stroomuitval. Alleen, zoals wel vaker: wie de schade lijdt is een ander dan wie zou moeten betalen.

B. Gerard, Eindhoven

Uruzgan

Alvorens men besluit om langer in Uruzgan te blijven heb ik een simpele vraag. Wat is nu het resultaat van onze opbouw daar? Hoeveel huizen hebben we gerenoveerd, hoeveel wegen aangelegd, hoeveel bruggen hersteld, hoeveel ziekenhuizen enzovoort, enzovoort? Niemand in Den Haag heeft die vraag hardop gesteld. Kortom, wat voor rendement levert ons verblijf daar op voor de bevolking en hoe verhoudt zich dat met de kosten? Misschien is deze simpele vraag voldoende om de Nederlandse burger en de kwekkers in Den Haag te

laten inzien dat we snel moeten vertrekken daar.

Hans van Workum, Nijmegen

Filebestrijding

Geef alle leaserijders in Nederland een OV-jaarkaart cadeau. Vervolgens alle filetijd niet meer als reistijd uitbetalen. Dat zal pas lekker opruimen op de snelweg!

Hein de Bever

Identiteit

"De Nederlander bestaat niet." Geschokt was ik toen ik dit hoorde, eigenlijk een beetje beledigd. Ik voel me wel degelijk een Nederlander, zelfs bijna één met een 'dubbele identiteit': ook verwantschap voelend met Friesland, waar ik geboren ben. In dat opzicht zou Máxima gelijk kunnen hebben, maar tóch... Friesland is een Nederlandse provincie. Opeens werd ik me heel erg bewust van mijn identiteit. Ons hele leven worden we aangesproken op onze identiteit of status: bent u man/vrouw, gehuwd/ongehuwd, kinderen ja/nee, et cetera. We hebben zelfs een identiteitspas. We worden toegesproken over Nederlandse normen en waarden. Maar ook: over Europa. Dat we moeten gaan stemmen over Europa, moeten leren Europees te denken. Zo bezien, kan ik me niet aan de indruk onttrekken dat Máxima's uitspraak de regering wel érg goed uitkomt.

R. de Graaf-Hof, Groningen

Slikken of stikken

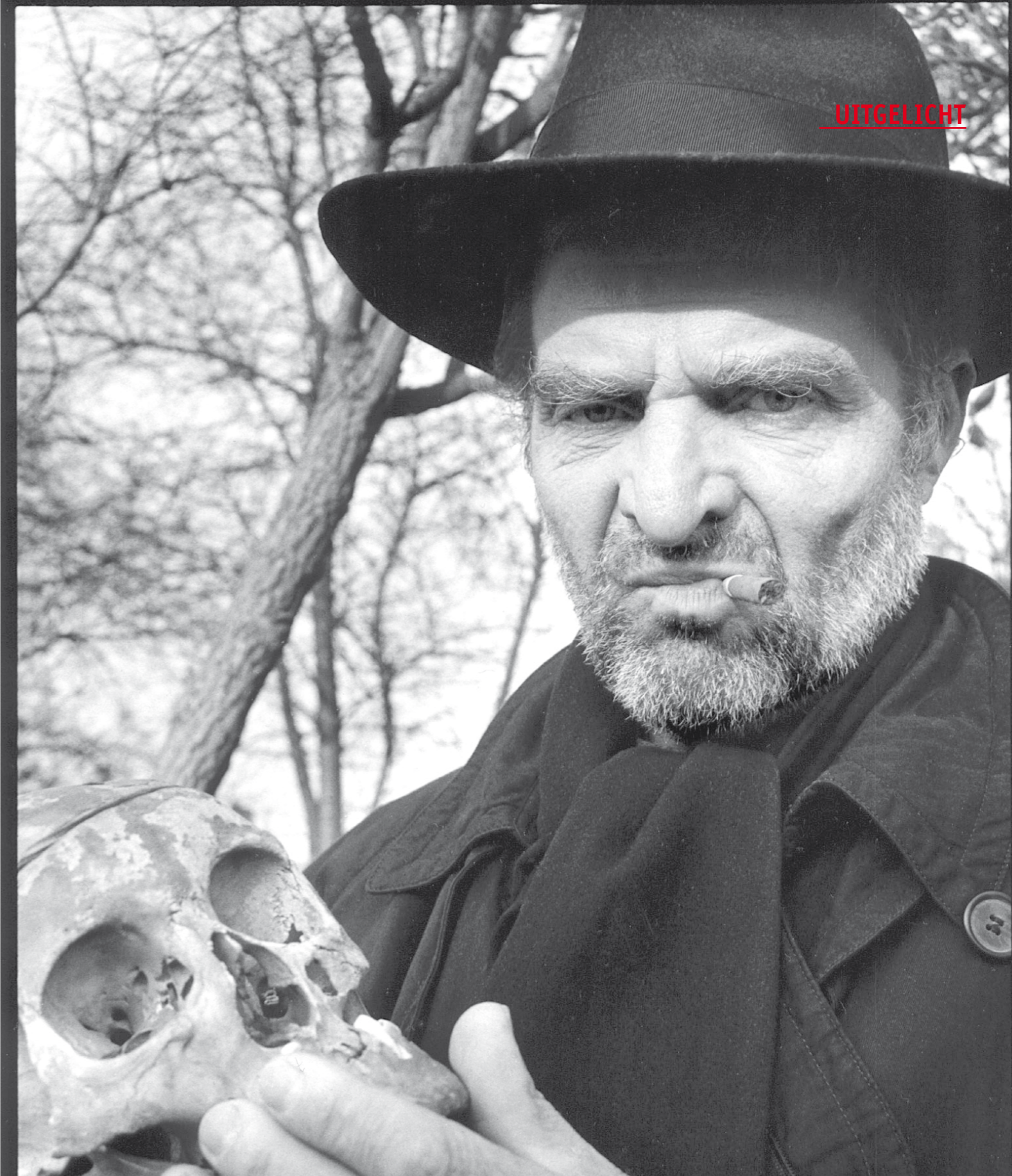
De cartoon 'Slikken of stikken' van Arend van Dam (Tribune september) is mij uit het leven gegrepen. Voor veel eenmansbedrijfjes wordt het stikken. Mijn zoon heeft een schildersbedrijf. Hij kan alleen nog draaien op zijn vaste klanten. Nieuwe klanten komen er niet meer bij. Wel worden er steeds meer offertes aangevraagd. Het antwoord is vaak: de Polen doen het veel goedkoper. Hij kan niet lager met zijn prijs, want hij moet zich houden aan de vele regelgeving in dit land. Zijn toekomst in dit land ziet er somber uit. Straks raakt hij zijn bedrijf kwijt en dan raken wij ons kind kwijt – want hij denkt erover om dan naar Australië te emigreren. Ik denk dat het heel belangrijk is dat de SP hier aandacht voor vraagt.

Ton Wijkman

Reclames

Goed dat belpelletjes worden aangepakt. Maar waarom lees ik zelden of nooit iets over de stroom van seksreclames? Politici maken zich druk over de verkoop van drank en sigaretten aan jongeren, maar informatie over sekslijnen wordt vrijelijk verspreid. Waarom moet jong en oud maar de hele dag worden aangespoord om zulke dure nummers te bellen? Is de maatschappij er beter van geworden, nu seks te koop is en op elke straathoek ligt? Veiliger, liefdevoller, respectvoller? Als ik weleens met mensen hierover praat, kom ik eigenlijk nooit iemand tegen die er anders over denkt. Behalve dan de commerciële omroepen en de bedrijven die er geld aan verdienen.

A. Verhamme

Klinkhamer

Schrijver Richard Klinkhamer (1937) schreef een boek over de dag dat hij zijn echtgenote Hannie Godfrinon vermoordde: 'Woensdag Gehaktdag'.

Jarenlang wilde geen uitgever zich eraan wagen, nu verschijnt het bij Just Publishers. In de tuin waar Klinkhamer zijn vrouw onder de schuur begroef,

bouwde hij ook een kunstwerk van de skeletten van zijn overleden dieren.

FOTO: SAKE RIJKEMA//HOLLANDSE HOOGTE

Eerste begroting Balkenende IV

“Het zoveelste neoliberale kabinet”

Nieuw elan wil het kabinet Balkenende IV uitstralen en uitdragen. Honderd dagen lang werd er door het land getrokken – om te luisteren naar de mensen. Jazeker; de boodschap van de kiezer op 22 november was begrepen. Er werd dan ook reikhalzend uitgekeken naar Prinsjesdag, de dag waarop de eerste begroting van het kabinet van CDA, PvdA en ChristenUnie gepresenteerd werd. Hoe nieuw zou het elan zijn? “We zitten gewoon weer met het zoveelste neoliberale kabinet.”

TEKST ROB JANSSEN ILLUSTRATIE LEN MUNNIK

Een ‘klassiek links kabinet’ zou het zijn. Of zelfs het ‘meest linkse kabinet in jaren’. De kwalificaties voor het kabinet-Balkenende IV mochten menig sociaal denkend mens hoopgevend in de oren klinken. Ware het niet dat de linkse partijen zelf daar anders over denken. Femke Halsema van GroenLinks spreekt van een “kleurloos kabinet-Lubbers”. Ook volgens SP’er Jan Marijnissen kan niet gesproken worden van een links kabinet. Onder meer omdat Balkenende IV geen serieus werk maakt van

armoedebestrijding (slechts 5 miljoen extra in 2008) en tegelijkertijd de handen in de mouwen houdt als het gaat om het tegengaan van de extreme zelfverrijking in het bedrijfsleven. Om die zelfverrijking tegen te gaan heeft de SP onder het motto ‘Grenzen aan het Graaien’ juist een aantal voorstellen gelanceerd, die onder meer opname van topsalarissen in de CAO’s, afschaffing van de prestatiebeloning en instemmingsrecht van de ondernemingsraad behelzen. Maar premier Balkenende wilde er niet aan, onder

meer verwijzend naar het ‘vestigingsklimaat in Nederland’. Zo laat Balkenende IV twee uitersten in ons land weer zo goed als ongemoeid: armoede aan de ene kant en excessieve zelfverrijking aan de andere kant. Het mag tekenend heten. “Daarmee geeft het kabinet aan dat ze de verschillen in ons land groter laat worden”, zegt SP-Kamerlid Ronald van Raak. “Koppel dat aan het streven naar meer markt en minder overheid en je zit gewoon weer met het zoveelste neoliberale

kabinet.”

Op een aantal punten kan de SP zich vinden in de plannen van Balkenende IV, zoals de Centra voor Jeugd en Gezin, de maatschappelijk stages voor leerlingen en de subsidie voor duurzame energie. Ook over de stopzetting van verdere liberalisering van de huurwoningmarkt is de partij te spreken. Maar van een echte breuk met het verleden is volgens Van Raak geen sprake. “Het is in feite een voortzetting van Paars en Balkenende I, II en III. Eigenlijk begon de neoliberale koers al met het laatste kabinet-Lubbers, toen nog met de PvdA. Kok en Balkenende zijn in feite nooit meer afgeweken van de weg die toen is ingeslagen. We zitten in Nederland dus eigenlijk al heel lang met hetzelfde beleid”, aldus het Tweede Kamerlid.

“De boodschap van 22 november is opgepikt; alleen niet in daden”

Er overheerst dus teleurstelling, waarvan ook de duizenden telefoontjes naar de SP-Troontelefoon getuigen (zie pagina 22). Teleurstelling over het uitblijven van het beloofde zoet na het zuur, teleurstelling over het uitblijven van de broodnodige investe-

ringen in de publieke sector, teleurstelling ook over het weer niet aanpakken van de ‘graaicultuur’ en de armoede. Ronald van Raak: “Opvallend is dat het kabinet de boodschap van 22 november wel heeft opgepikt. Helaas niet in daden, maar alleen in woorden. Onder druk van het succes van de SP werden termen als menselijke maat en solidariteit wel gebezigd; en met de ‘100-dagen-tour’ heeft men geprobeerd om te luisteren naar de mensen. Al die thema’s zijn van de SP overgenomen. Maar ik had zo graag gezien dat de woorden in daden waren omgezet. Wat zie je echter? Het tegenovergestelde! De PvdA draait als een blad aan de boom inzake het referendum over het nieuwe EU-verdrag. Hetzelfde geldt voor het thema openheid over Irak. Als puntje bij paaltje komt is dit toch weer het kabinet van de gevestigde belangen en niet van de mensen.” Volgens Van Raak is er “nog een wereld te winnen” voor de SP. “Wij zullen dit kabinet met doordachte en werkbare alternatieven blijven bestoken. Kijk, ik ben ervan overtuigd dat de overgrote meerderheid van de Nederlandse bevolking openheid wil over Irak, een referendum wenst over het

EU-verdrag, van de exorbitante beloning in de top van het bedrijfsleven af wil, voor doeltreffende armoedebestrijding is, investeringen in de zorg bepleit en ga zo maar door. Dit is nu de vierde keer dat Balkenende dat allemaal niet doet. De 22e november was een overduidelijk signaal. Als de wil van de kiezer genegeerd blijft worden, zal het oordeel van de kiezer de volgende keer nóg duidelijker zijn. We leven nou eenmaal in een democratie.”

Dat het met hetzelfde geld ook anders kan, laat de SP zien in de alternatieve ‘Beter Nederland’-begroting, gepresenteerd op 19 september (de dag van de Algemene Beschouwingen). Daarin opent de SP de aanval op de armoede en wordt gekozen voor extra investeringen in zorg, onderwijs, criminaliteitsbestrijding, openbaar vervoer en eerlijker delen. **Te lezen op: www.sp.nl/nieuws/070919alternatieviegroting.pdf.**

De karavaan trekt verder...

Op 24 november hebben we ons 15^e partijcongres. Om de twee jaar vindt er een groot en belangrijk proces plaats. Met name de voorbereiding van het congres in de afdelingen en de regio’s is van belang voor de afstemming in de partij. In die voorbereiding komt alles aan de orde: de uitgangspunten en de standpunten van de partij, maar ook de organisatie en de financiën, en alle geleidingen worden tegen het licht gehouden. Uiteindelijk beslist het congres. Ik kan me het eerste congres in Rotterdam in 1972 nog goed herinneren. We vergaderden in de buurt van de wereldvermaarde havens: een zaal vol (voornamelijk jonge) activisten besloot Nederland socialer te gaan maken. Het congres gaf het startschot voor een lange mars, die ons gebracht heeft waar we nu zijn. We zijn nu 35 jaar en 14 congressen verder. De stormachtige ontwikkeling die de partij heeft doorgemaakt is uniek. “Wat is toch het geheim van de SP?“, vragen onze tegenstanders zich vaak af. Ze weten het wel, maar veinzen onwetendheid om vervolgens van alles en nog wat te suggereren. Dat die suggesties niet complimenteuz bedoeld zijn, kun je zowat dagelijks in de krant lezen. Het geheim van de SP is een publiek geheim. De leden van de partij zetten zich in voor een ideaal. Ze vechten voor een menselijker en socialer land en dito wereld. Ze voeren geen dubbele agenda, ze hoeven geen baantje als beloning. Ze werken aan de opbouw van de beschaving, aan de emancipatie van mensen die achtergesteld zijn

en aan solidariteit met degenen die daar op aangewezen zijn. SP’ers wachten niet af, maar gaan erop af! Inzet is één ding, maar de richting goed bepalen en slim opereren zijn net zo belangrijk. Gaandeweg hebben we een en ander steeds beter onder de knie gekregen. Met als resultaat dat we de jeugdige overmoed en dogmatiek achter ons gelaten hebben, terwijl het engagement en de strijdbaarheid van het begin onverminderd aanwezig zijn. Dat gevoegd bij de verworven ervaring, kennis en wijsheid, maakt dat we veel successen hebben kunnen boeken en een goede toekomst tegemoet gaan. Gedurende de opmars hebben we fouten gemaakt en gingen de zaken weleens niet zoals we allemaal graag wilden, maar dat is niet erg. We leren gelukkig van onze fouten en tekortkomingen. Belangrijk is nu vooral dat de partij koers houdt, zowel inhoudelijk politiek als wanneer het gaat om onze organisatorische uitgangspunten. Ook als de honden blaffen... de karavaan trekt verder.

Jan Marijnissen

Werkdruk ziekenhuizen te hoog

De veiligheid van patiënten in ziekenhuizen is in het geding. Dat vindt maar liefst de helft van het verpleeghuispersoneel, blijkt uit de tweejaarlijkse enquête van het Landelijk Expertisecentrum Verpleging & Verzorging (LEVV) en Nivel. In ziekenhuizen acht eenderde van de verpleegkundigen de situatie 'gevaarlijk' voor de patiënt. V&VN, de beroepsvereniging voor zorgverleners, noemt de resultaten alarmerend. Beleidsmedewerker Bas Vogel in de Volkskrant: "We laten ook geen vliegtuig opstijgen als de bemanning vindt dat er te weinig mensen zijn om de veiligheid van hun klanten te garanderen. Maar in de zorg laten we patiënten gewoon los, al lopen ze gezondheidsrisico's." Jaarlijks overlijden 1.735 mensen door vermijdbare medische missers, zo blijkt uit eerder onderzoek van Nivel. In het onderzoek naar de cliëntveiligheid komt naar voren dat het verplegend personeel negatiever is geworden over hun beroep. Dat komt onder andere door minder waardering vanuit de directie (69 procent) en een verhoogde werkdruk (59 procent). Veel verplegers slaan vaak noodgedwongen een pauze over.

Graaien (1)

Terwijl er landelijk wordt getornd aan het ontslagrecht, worden in Brabant hooggeplaatste ambtenaren riant beloond voor slecht functioneren. Dat blijkt uit gegevens die BN/De Stem via de Wet Openbaarheid Bestuur (WOB) boven tafel heeft gekregen. Zo heeft een oud-afdelingshoofd 25 jaar lang een welvaarts-vaste uitkering ontvangen. Een projectleider die de kosten van de renovatie van het

provinciehuis met 20 miljoen gulden had onderschat, is voor deze flater 'gestraft' met een gouden handdruk van zo'n 225 duizend euro. "Deze beloningen zijn niet in de begrotingen terug te vinden", aldus SP-Statelid Nico Heijmans in Studio Jan Marijnissen. "Je kunt dus wel spreken van een soort fraude." Kamerlid Ronald van Raak heeft gevraagd te onderzoeken of deze praktijk ook elders in het land wordt toegepast. Dat voorstel is niet ondersteund door CDA en VVD. Op de vraag van Marijnissen wat daar de reden voor kan zijn, antwoordt Heijmans: "Misschien komt het iets te dichtbij voor ze." VVD'er Van Beek heeft twee jaar lang als Kamerlid wachtgeld ontvangen voor zijn werk als gedeputeerde in Brabant. Marijnissen: "Dat zal er toch niks mee te maken hebben?"

JP heeft niet echt 65 duizend vrienden!

Online-vrienden zijn niet noodzakelijk échte vrienden. Met deze weinig verrassende conclusie komen wetenschappers van de Sheffield Hallam Universiteit na een rondvraag onder ruim 200 respondenten. Zij geven aan nog steeds behoefte te hebben aan menselijk contact en vrienden 'die er zijn als we ze nodig hebben'. Op websites als Hyves, Facebook en MySpace kom je die kennelijk niet tegen; zodra het even minder met je gaat, zijn ze meteen offline. Dat is slecht nieuws voor onze premier Jan-Peter Balkenende, die op Hyves bijna 65 duizend 'vrienden' telt.

Groningen pakt armoede aan

SP-wethouder Peter Verschuren heeft in september een uitgebreid plan gepresenteerd om armoede en sociale uitsluiting

:-) l8 al 25j

FOTO SXC.HU

Voor wie even geen jonge tiener in de buurt heeft, hierboven staat: smiley lacht al 25 jaar. Sterker nog, de smiley of emoticon is niet meer weg te denken uit de hedendaagse, digitale communicatie. Want hoe zouden we onze gemoedstoestand uitdrukken zonder :) ;-:) :-) en creatieve uitspattingen als @--/-- ? We hebben het allemaal te danken aan de Amerikaanse professor Scott Fahlman. Op 19 september 1982, om 06.44 Nederlandse tijd om precies te zijn, tikte hij :-)) in, tijdens een discussie

op een digitaal 'prikbord' van de universiteit. Andere suggesties uit die tijd als _/ en (#) hebben het niet gehaald. Fahlman is overigens niet de uitvinder van de knalgele smiley die in die tijd al op t-shirts werd gedragen. Deze is naar verluidt al in 1963 bedacht door Harvey Bell. Saillant detail: Bell heeft zijn smiley nooit officieel laten registreren, waardoor hij het copyright is misgelopen. Bell heeft er, zo gaat het verhaal, nooit meer aan verdiend dan zijn gage voor de opdracht: 45 dollar. Bell zegt hierover: :-))

in de stad aan te pakken. In het Groninger Armoedepact 2007 staan 53 concrete afspraken om het probleem uit te bannen. Het pact is het resultaat van uitgebreide gesprekken die Verschuren, wethouder van Sociale Zaken, heeft gehad met 45 uiteenlopende organisaties als het Leger des Heils en FNV. Verschuren: "Vrijwel elke organisatie erkent het armoedeprobleem en wil aangesproken worden op de vraag welke bijdrage men kan leveren om de situatie te verbeteren. Ik ben daar heel blij

mee." De raadscommissie Werk en Inkomen, maar ook de burger heeft het pact met lovende woorden onthaald. Er is 660 duizend euro uitgetrokken voor de uitvoering van het Armoedepact dat zowel de rol van de gemeente als particulier initiatief ondersteunt. "Samen van Groningen een stad maken die telt", luidt de veelzeggende ondertitel. Verschuren op zijn weblog: "We gaan er de armoede in Groningen niet mee oplossen, maar binnen onze mogelijkheden zetten we de grootste mogelijke stap."

Tutu: VS 'knikkert' met Iran
 "Als je vrede wilt, moet je praten met de mensen die je het meest afkeurenswaardig vindt." Deze wijsheid komt van Nobelprijswinnaar en emeritus aartsbisschop Desmond Tutu. Hij reageert daarmee op de

houding van de VS tegenover Iran. Hij beschrijft de diplomatieke houding van de Amerikanen als 'knikkeren'. "Onderhandelingen zijn nou eenmaal geen vriendelijke onderonsjes." Tutu deed zijn uitspraken in New York, op kilometers

afstand van de plek waar de Iraanse president zijn veelbesproken toespraak hield. Tutu daarover: "Universiteiten zijn bij uitstek de plek waar een verscheidenheid aan meningen gehoord wordt." De wijsheid van Tutu lijkt ook van toepas-

sing op de Europees-Afrikaanse top in Lissabon in december. De Britse premier Brown heeft aangegeven deze te boycotten als de Zimbabwaanse president Mugabe wordt uitgenodigd.

Opl.chting

Ziet u het juiste woord? Bel nu! Dat de tv-bespelletjes oplichting zijn weet SP-Kamerlid De Wit al lang. Dat de FIOD-ECD dat nu ook door heeft, is voor hem een hele opluchting. De opsporingsdienst heeft medio september invallen gedaan bij zes bedrijfspanden van RTL en SBS, en de administratie in beslag genomen. De zenders worden ervan verdacht met hun bespeltjes de Wet op de Kansspelen te overschrijden. Uit het recente SP-rapport 0900-BELazerd blijkt dat de zelfregulatie niet werkt. Iets waarvoor de SP al sinds 2001, vijf jaar vóór de invoering van de gedragscode, heeft gewaarschuwd. De Wit is heel blij met alle bij het meldpunt 'Ook BELazerd' binnengekomen reacties: "Ze hebben concreet bijgedragen aan de aanpak van de bespelbedrievers."

SCP: Nederlanders minder pessimistisch

Het pessimisme van de Fortuynperiode is een gepasseerd station, Nederland lacht waar het eens heeft gehuild. Dat beweert althans het SCP in het trendrapport 'De sociale staat van Nederland'. Daarin wordt elke twee jaar het maatschappelijk welzijn van Nederland doorgelicht. Zo omschrijft 'maar' 12 procent van de Nederlanders de persoonlijke levenssituatie als

Zes wetten tegen 'SP-Kroonjuweel'?

Opnieuw stelt een minister de afdrachtregeling van de SP ter discussie. Of beter gezegd: de manier waarop de SP-volksvertegenwoordigers hun politieke vergoeding afdragen. Dat gebeurt namelijk via een zogenaamde 'cessie-overeenkomst', waarin SP'ers overheden verzoeken om de vergoeding rechtstreeks over te maken aan de partij (die vervolgens de afgesproken afdracht inhoudt en de rest aan de volksvertegenwoordiger overmaakt). En dat zit minister Guusje ter Horst (PvdA) van Binnenlandse Zaken niet lekker. Ze kondigde een onderzoek aan dat moet uitwijzen of de regeling in strijd met de wet is. En is dat niet het geval? Dan moet de wet maar aangepast worden, aldus Ter Horst. SP-penningmeester Marga van Broekhoven: "Met onze afspraken besparen we onze volksvertegenwoordigers een hoop administratieve rompslomp. Het is puur een kwestie van de zaken eenvoudig en praktisch houden. Een verbod hierop haalt niks uit: de SP'ers zouden hun vergoeding in dat geval toch weer aan de partij overmaken. Daar kiezen ze namelijk zelf voor. Het gaat hier om het Kroonjuweel van de SP. De partij is trouwens niet de enige partij met een afdrachtregeling, maar

FOTO: PATRICK POST / HH
Minister ter Horst

SP'ers dragen wel veruit het meeste af." Nu zouden er burgemeesters zijn die niet meer willen meewerken aan de cessie-overeenkomst. Van Broekhoven: "Politieke stemmingmakerij! De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft vorig jaar nog geconcludeerd dat hier niets mis mee is. Op grond van de wet komt de politieke vergoeding toe aan de individuele volksvertegenwoordiger. Die geeft daarvoor een rekeningnummer op waar deze vergoeding op overgemaakt dient te worden. Wat hij met de vergoeding doet is niet aan de overheid ter beoordeling." In het verleden hebben Kamervoorzitter Weisglas en minister Remkes hetzelfde ook al eens beke-

ken. Hun conclusie: niks aan de hand. En dus kondigde Ter Horst aan maar liefst zes(!) wetten te willen veranderen om de SP-afdrachtregeling alsnog illegaal te maken. Marga van Broekhoven: "De minister maakt zich hiermee belachelijk. Het is pure gelegenhedswetgeving. En overigens bepalen niet buitenstaanders, maar de leden van de SP zelf wel hoe wij onze partij organiseren. Onze partij kiest ervoor dat onze volksvertegenwoordigers niet bevoordeeld worden boven alle andere actieve leden die zich belangeloos inzetten. Laat andere partijen en de minister daar een voorbeeld aan nemen."

slecht. In 2005 was dat nog 17 procent. Zo'n 82 procent van de Nederlanders is 'gelukkig tot heel gelukkig'. Minder Nederlanders vinden dat er 'te veel allochtonen' zijn: in twee jaar is het percentage gedaald van 51 naar 41 procent. De samenleving krijgt zowaar een ruime voldoende: 6,5. In 2005 was de Nederlander, met de moorden op Van Gogh en Fortuyn vers in het geheugen, nog aanzienlijk somberder gestemd.

Graaien (2)

De koopkracht van Nederlanders blijft volgend jaar gelijk of gaat achteruit. Nog

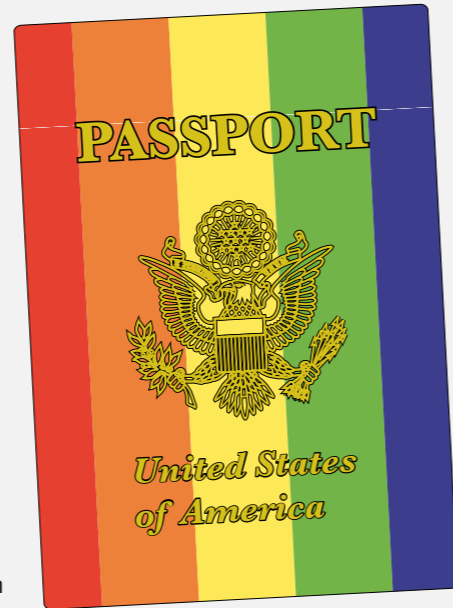
in de week van de Algemene Beschouwingen werd echter bekend gemaakt dat ministers er 10 procent bij krijgen. SP-Kamerlid Ronald van Raak: "Het is bizar dat het kabinet nog geen 24 uur na het debat voor zichzelf de salarissen met 10 procent omhoog gooit. Dat is niet alleen onnodig, maar ook schaamteloos." Hij hekelt met name de ietwat dubbele opstelling van minister Bos van Financiën. "Hij deed onlangs een moreel appèl op topbestuurders om hun inkomen te matigen, maar hoe geloofwaardig is hij als hij voor zichzelf zo'n forse inko-

mensstijging regelt?" Ook de premier, staatssecretarissen, commissarissen der Koningin en burgemeesters van grote steden zien hun persoonlijke

koopkracht toenemen. Alsof het allemaal nog niet genoeg is, gaan de ministers er op termijn zelfs 30 procent op vooruit. Een 'commissie van

Mag ik uw seksuele voorkeur even zien?

De EU en de VS hebben een nieuwe overeenkomst over passagiersgegevens getekend. Wat de SP betreft verdient de behandeling hiervan door het Nederlandse ministerie van Justitie niet de schoonheidsprijs. Zo blijkt uit de kleine lettertjes dat de VS gegevens kan opvragen over bijvoorbeeld de seksuele voorkeur van passagiers die naar Amerika vliegen. SP-Kamerlid Jan de Wit vraagt zich af welke gegevens precies opgeslagen worden en waarom een bewaartijd van 15 jaar nodig is. Hij denkt dat de overeenkomst onder 'oneigenlijke druk' tot stand is gekomen. "De VS dreigden dat zonder nieuwe overeenkomst geen vliegtuig uit Europa zou mogen landen", aldus De Wit. Volgens het SP-Kamerlid is het parlement door minister Hirsch Ballin onvolledig geïnformeerd over het besluit, vlak voor het zomerreces. De bepaling over de seksuele geaardheid staat enigszins weggemoffeld in een bijlage. De Wit: "Wij hebben bezwaar tegen de trend dat steeds meer gegevens worden verstrekt, die steeds langer mogen worden bewaard." Daarbij krijgt de burger geen recht van inzage. De VS mogen volgens de overeenkomst alleen 'in uitzonderlijke gevallen' privacygevoelige gegevens gebruiken. "Wat die uitzonderlijke gevallen zijn wordt door de VS bepaald", aldus De Wit. "De SP is hier zeer ontevreden over. Al deze gevoelige gegevens zouden nooit gebruikt mogen worden." De overeenkomst is al in praktijk gebracht, terwijl de Kamer zich er nog over moet buigen. Wanneer dit gebeurt is nog onduidelijk.

Peter Welleman

Veto Schwarzenegger stopt homohuwelijk in Californië

Zwetser of zanger?

Hugo Chávez, de excentriek president van Venezuela, blijft verbazen. Al sinds zijn aantreden is hij wekelijks op tv te zien, met zijn eigen

programma 'Aló Presidente'. In die uren durende show is hij soms onderhoudend en amusant, zo weet hij met regelmaat interessante boeken of wetenschappelijke

onderzoeken op toegankelijke wijze voor een groot publiek te bespreken. Soms zijn de uitzendingen ook ronduit langdradig en gevuld met urenlang, tenenkrommend gezwets. Minder bekend is dat hij soms ook een liedje ten gehore brengt. Een medewerker van zijn persafdeling blijkt al die liedjes op een CD te hebben gebrand: 'Canciones de siempre'. Zelfspot kan de president in elk geval niet worden ontzegd: hij kreeg de slappe lach toen hij werd verrast met het eerste (en voorlopig enige) exemplaar. Of de CD daadwerkelijk op de markt gebracht wordt is nog de vraag; wie op www.youtube.com zoekt op 'Hugo canta' zal begrijpen waarom.

wijzen' buigt zich nog over de vraag wanneer deze laatste verhoging precies kan worden gerealiseerd. "Het kabinet voedt de gedachte die bij veel mensen leeft, dat politici vooral goed voor zichzelf en elkaar zorgen", aldus Van Raak, die een verband tussen een hoger salaris en beter functioneren niet bewezen acht.

Vakbond Zuid-Afrika onthutst ANC

De overkoepelende organisatie van Zuid-Afrikaanse vakbonden Cosatu, waar veel ANC-leden bij zijn aangesloten, heeft zich formeel achter presidentskandidaat Jacob Zuma geschaard. De zeer omstreden oud vice-president (verdacht van fraude en verkrachting) gaat de opvolgingsrace in als favoriet. Zuma is geliefd

vanwege zijn imago als 'man van het volk', zijn vrolijke vreugdedansjes en zijn rol in vredesonderhandelingen in Burundi. Veel andere ANC-kandidaten lijken te aarzelen over hun kandidaatschap. De regeringspartij – nu nog geleid door Mbeki, die op gespannen voet leeft met Zuma – heeft haar leden opgeroepen het 'beledigende besluit' van Cosatu te negeren. In december kiezen de ANC-leden hun nieuwe leider.

Probleemwijken? Prachtwijken!

In Rotterdam zit de SP niet in het college, maar ook daar werkt de partij hard om problemen aan te pakken. Onder leiding van voorzitter Theo Cornelissen heeft de Rotterdamse fractie in september de

huis-aan-huiskrant 'Rotterdam verdient beter' uitgedeeld. Dit maakt onderdeel uit van de actie 'Buurten in de wijken' waarmee de fractie elke twee weken gaat praten met bewoners van door minister Vogelelaar aangewezen 'probleemwijken'. Cornelissen: "Om van de probleemwijken prachtwijken te maken, moet de gemeente durven investeren in mensen en luisteren naar wat zij belangrijk vinden. De problemen van de wijk zijn vaak de problemen van de mensen. Niet van de stenen en niet van het aantal bloembakken." Daarom gaan de SP'ers van deur tot deur om te horen wat de buurtbewoners vinden. De ideeën en suggesties die daaruit voortkomen worden dit najaar gebundeld. De krant verschijnt in een oplage van

120 duizend exemplaren.

TOTALitair

De junta van Birma, of Myanmar zoals het zichzelf noemt, voelt de druk toenemen. Het regime heeft kloosters hermetisch afgesloten en internetverkeer onmogelijk gemaakt. Vreedzame betogingen worden hard onderdrukt, talloze betogers opgepakt. Tientallen van hen, waaronder een Japanse journalist, zijn in koelen bloede doodgeschoten. Eén van de grootste investeerders in Birma is het Franse petrochemiebedrijf Total. Daarmee helpt het Franse oliebedrijf het regime in het zadel te houden, reden voor de SP, PvdA, GroenLinks en de Partij voor de Dieren om automobilisten op te roepen om de pompen van Total voorbij te rijden. SP-Kamerlid Van Velzen: "Steun de demonstranten in Birma en tank geen Total totdat dit bedrijf stopt met investeren in dit misdadige regime." Dat dergelijke publieksacties helpen, blijkt uit de eerdere terugtrekking van bedrijven als Heineken, Sloggi en IHC Caland. Woordvoerder Jean-Francois Lasalle reageert op de website van Total: "Terugtrekking zou slechts tot gevolg hebben dat Total vervangen zou worden door andere partijen, die mogelijk minder begaan zijn met de ethische principes waardoor Total zich bij al haar initiatieven laat leiden." Total is in de jaren negentig ook al in opspraak gekomen. Toen werd de Total-top beschuldigd van omkoping, bij het sluiten van een miljardencontract met Saddam Hoessein over een oliepijplijn.

Claire-Marie Martis en Mezen Dannawi

“Jongeren zijn de integratie allang voorbij”

TEKST DANIËL DE JONGH FOTO'S SUZANNE VAN DE KERK

De een is er al vanaf zijn vijftiende professioneel mee bezig, de ander rolde er toevallig in. Maar beiden zit radio maken in het bloed: de een molde als kind platenspelers met zijn imitaties van scratchende dj's, de ander nam op haar kanariegele First Sony al hele radioshows op. Claire-Marie Martis en Mezen Dannawi werken bij FunX, de populairste radiozender onder jongeren in de Randstad – en in toenemende mate ook daarbuiten. Van sterallures hebben ze echter geen last: “De tijd dat presentatoren met een showballet de trap afdaalden is voorbij.”

“Ik haal even een glas water, ik ben verkouden en anders moet ik steeds zo hoesten”, zegt dj Claire-Marie Martis (26) bij binnenkomst. Over een paar uur moet ze live *on air*. Hoe voorkomt ze dat ze dan een hoestbui krijgt? “Regelmatig een slokje water drinken en diep ademen; moet ik toch hoesten dan is dat maar zo. Dan leg ik het gewoon uit. Ik blijf mezelf en het leuke is dat ik dan geheide meelevende mailtjes krijg van luisteraars.” Ook programmadirecteur Mezen Dannawi (33) laat zich niet snel gek maken. “Nee, ik heb niets met mensen die altijd maar klagen en geagiteerd zijn. Je kent dat wel, het type dat bijvoorbeeld niet kan wachten tot mensen de trein zijn

uitgestapt en zich dan al duwend en trekend naar binnen wringt. Ik ben altijd de laatste die instapt, ik moet dus ook vaak staan. Nou en? Ik zie die mensen duwen en schelden en ik stap met een *big smile* in.”

Claire-Marie, wie ben je en hoe kwam je bij de radio terecht?

“Ik ben geboren op Curaçao, mijn beide ouders komen uit de Antillen. Toen ik anderhalf was, werd mijn vader voor Shell uitgezonden naar het Midden-Oosten. Na 13 jaar verhuisden we naar Zwitserland, vier jaar later ben ik Engelse Taal en Cultuur gaan studeren in Nederland. Ik heb net mijn bachelorthesis ingeleverd, over

postkoloniale literatuur. Een raar begrip, dat niet altijd recht doet aan de schrijvers. Wie plakt zo'n etiket erop en waarom? Dat fascineert me.

Mijn hart heeft altijd wel bij de media gelegen. Als kind had ik zo'n kanariegele cassette recorder, *My First Sony*, daar nam ik hele radioshows mee op. Maar dat ik bij FunX terecht kwam is toeval. Ik nam een keer contact op om een feest te promoten. Naderhand werd ik gebeld om te vertellen hoe het was geweest. Elke zondag mochten mensen vertellen wat ze dat weekend hadden gedaan, die konden dan een *track* aanvragen, een liedje. Mij belden ze zo vaak terug dat het een soort vast

item werd: ‘Claire, waar ben je geweest dit weekend?’ Opeens kwam toen de vraag of ik een try-out wilde doen. Daarna mocht ik zelf een weekendshow presenteren. Na een paar maanden ging ik naar het ochtendprogramma ClassX en sinds kort presenteer ik FunX Five, elke werkdag tussen vijf en zeven 's middags.”

Mezen, wie ben jij en wat doe je als dertiger bij een jongerenzender?

“Ik ben ook geboren op Curaçao. Mijn moeder is Antilliaanse, mijn vader komt uit Libanon. Waar Claires vader naar het Midden-Oosten ging, emigreerde mijn vader juist van het Midden-Oosten naar Curaçao.

Op mijn zeventiende ben ik naar Nederland gekomen voor een studie geneeskunde. Die heb ik ook afgemaakt, ik ben arts. Maar ik ben ook al jong besmet geraakt met het radiovirus. Speelde thuis dj met platen, wat natuurlijk helemaal niet de bedoeling was. Ik heb heel wat platenspelers vernield. Toen ik vijftien was, werd ik gevraagd om bij de radio te komen op Curaçao. Later kwam daar televisie bij. Tijdens mijn studie ben ik er gewoon mee doorgedaan: ik reisde voortdurend heen en weer. Het is een uit de hand gelopen hobby. Ook toen ik dokter werd, deed ik nog steeds media ernaast. Steeds vaker ook in Nederland. Bij FunX heb ik allerlei shows gepresenteerd, daarna

ben ik doorgestoomd tot programmaleider en uiteindelijk programmadirecteur. Voor die functie is het handig om wat meer ervaring te hebben, niet meer zo héél jong te zijn.”

FunX profileert zich als urban zender. Urban, dat is toch Snoop Dogg en gewelddadige, vrouwonvriendelijke gangstercultuur?

“Oh ja, dat weer”, Mezen zucht. “Urban is gewoon een stroming, een nieuwe muziekstroming die voortkomt uit de

INTERVIEW

jongeren die in de steden leven. Het is veel breder dan je denkt en het heeft verschillende uitingen. Urban is Snoop Dogg en *gangsta rap*, maar ook Nelson Freitas met zijn mierzoete liefdesliedjes. Zoals rock ook verschillende uitingen heeft; van *metals* waarin tot zelfmoord wordt opgeroepen tot prachtige rock-ballads. Muziek is een cultuuruiting. Het moet het hele palet kunnen bestrijken van woede tot aan liefde.” Claire-Marie: “Voor mij is urban alles wat van de straat komt. De mensen. Nederlanders, Marokkanen, Surinamers, Hindoes, noem maar op: alles. Al die verschillende culturen die samenkomen en de muziek die daaruit voortkomt.”

Wat is het merkwaardigste wat jullie ooit over FunX hebben gehoord?

Claire-Marie: “Nou, ik denk niet dat mensen het zo snel echt zullen zeggen, zeker niet als ze weten dat je bij FunX werkt. Maar ik heb soms wel het gevoel dat mensen denken dat het hier een soort allochtoon buurtcentrum is, waar mensen met een kleurtje een beetje radio mogen maken. Een soort speeltuin.” Mezen: “Er wordt ook vaak gedacht dat onze doelgroep uitsluitend allochtoon is. Het raarste wat ik ooit heb gehoord is dat wij de integratie verstoren. Maar wij zijn de integratie voorbij. Voor ons heeft het allang plaatsgevonden en daarmee is ook alles gezegd. Dat meer dan de helft van onze luisteraars een allochtone achtergrond heeft is toch mooi? In een stad als Rotterdam heeft inmiddels 51 procent van de jongeren allochtone wortels. Dan is het toch logisch dat we ons mede tot die groep richten?”

FunX ontstond vijf jaar geleden omdat vier stadsomroepen ‘iets voor jongeren’ wilden doen. Meestal mislukken zulke projecten. Waarom werden jullie zo populair?

Mezen: “Heel simpel: omdat bij dat soort projecten altijd gepraat wordt over een groep, een ‘doelgroep’, terwijl wij vanaf dag nul zijn gaan praten met jongeren.” Claire-Marie: “Ik denk dat onze slogan onze kracht ook goed verwoordt: ‘Welkom bij jezelf’. Niet te veel toeters en bellen, dicht bij jezelf blijven en als dj vooral niet toneelspelen.” Mezen: “Het is net als

op tv: vroeger had je presentatoren die tussen een showballet van zestig mensen als een soort goddelijkheid van de trap afdaalden. Tegenwoordig zet je een paar camera’s in een huis, je noemt het Big Brother en het wordt een hit. Het mooiste wat ik bij FunX heb geleerd is dat mensen zich herkennen in de formule en zich daardoor ook érkend voelen. Onze luisteraars zijn veelal mensen die nauwelijks affiniteit meer hadden met de gevestigde media, die steeds meer van hetzelfde programmeerden. Ze luisterden liever naar cd’s. Nu vinden ze radio weer aantrekkelijk, omdat ze zich in het aanbod herkennen. Wij brengen pluri-formiteit in de media.”

Ik zit tegenover een arts en een literatuurdeskundige Engels. Dat is toch niet echt herkenbaar te noemen?

Mezen: “Vergis je niet. Het idee dat allochtonen in een slechte hoek zitten waar ze geen carrière kunnen maken, dat is zó passé. De carrière van de gemiddelde allochtoon in Nederland is de afgelopen jaren veel verder gevorderd dan het beeld doet vermoeden. De allergrootste meerderheid is alláng bezig met ‘hoe ga ik het meeste halen uit mijn toekomst in dit land’, in plaats van met ‘hoe ga ik integreren’. Nogmaals: wij zijn de integratie voorbij. Het is een verkeerd beeld, dat helaas zo wordt neergezet in de media, maar wij zijn veel representatiever dan je denkt. Ons opleidingsniveau is misschien aan de hoge kant, maar in de zin van carrièregerichtheid zijn wij meer dan herkenbaar.”

Claire-Marie: “Weet je, als ik achter de microfoon zit ben ik daar allemaal helemaal niet zo mee bezig. *Keep it simple!* Als radiomaker ben ik veel meer bezig met de mensen die naar mijn uitzending bellen. Die hebben allemaal één ding gemeen: ze durven die telefoon te pakken en met mij een gesprek aan te gaan. Hoe verschillend ze ook zijn. Dan krijg ik Piet uit de Achterhoek, die eens per week kozijnen komt zetten in Rotterdam. Hij luistert dan altijd naar FunX omdat hij de muziek super vindt. Vervolgens krijg ik Devante, een Surinaamse van dezelfde leeftijd, die net zo gek is van die éne track. Allebei bellen ze om dat even te vertellen en zo raken ze in gesprek. ‘Leuk, ben je op de

Kruiskade aan het werk? Daar reed ik net langs.’ Het kunnen meisjes zijn van 16, een vrouw van 34, en alles wat daartussenin zit. Maakt mij niet uit. Ze kunnen misschien voor het OM werken, maar misschien zijn ze ook vuilnis aan het ophalen. Ik vind het prima, ik zie ze allemaal als collega’s. Ze mailen, ze bellen, ze geven hun mening, ze bepalen voor een groot deel wat wij draaien en waar we over praten. Al die mensen samenbrengen, dát is het leuke aan FunX!”

Wat voor onderwerpen dragen jullie luisteraars dan zoal aan?

Claire-Marie: “Echt álles! Van shownieuws tot politiek, alles komt voorbij.” “Over het algemeen is de generatie jongeren van nu veel maatschappelijker bezig dan je zou verwachten”, vult Mezen aan. “Ze praten over welke politieke partij hen aanspreekt, over de problemen in het OV, over schulden, keuzes maken, familie, principes, identiteit. Religie: hoe houd ik me aan een bepaalde religie, hoe ga ik om met mensen van een andere religie. Dat speelt allemaal veel meer dan bij de vorige generatie. Volwassenen discussiëren over de vraag of we wel een bevolkingsopbouw moeten hebben zoals die nu in de steden is. Kids zijn veel meer bezig met: hoe gaan we samen met al die verschillen om en waar liggen mijn kansen in deze samenleving. Investeren in die kracht is veel waardevoller dan je blindstaren op de problemen.”

Claire-Marie: “Kijk, we zijn ook niet bang. Als iemand belt en zegt: ‘Die hele ramadan vind ik niks, waarom zou je dat nou doen?’, dan maken we dat bespreekbaar. Ben je het ermee eens, of vind je die ramadan juist prima? Bel maar. Dat is het mooie, je confronteert elkaar, gaat in discussie.” Mezen: “Dan gaat het verrassend snel over op hoe het nou verder moet. ‘Luister, we zitten met elkaar in de klas, jij zit daar met een droge bek, maar ik wil wél eten.’ Na een poosje komt het dan uit op: ‘Oke, ik zal niet heel opzichtig eten, maar dan moet jij mij er ook niet mee lastigvallen dat ik niet vast’, begrijp je?”

Claire-Marie: “We zijn een soort uitlaatklep: ook al ben je 17 of 18, je hebt heus wel een mening over dingen. Zit je iets

dwars? Vertel het. Dan merk je dat je niet alleen staat in je gedachten. Als jongeren elkaar tegenkomen en dingen bespreken, kunnen ze er beter mee omgaan. Ze hoeven er niet bang voor te zijn, het niet op te kroppen.”

Voelen jongeren zich serieus genomen door de politiek?

Mezen: “Vaak niet. Ik zal je een heel concreet voorbeeld geven. Er was een meisje, islamitische achtergrond, dat keihard zei: ‘Luister, er wordt elke keer alleen maar gevraagd naar mijn mening als het gaat over de islam in Nederland. Maar nóóit over de vraag hoe ik elke dag voor mijn studie van A naar B moet reizen. Over hoe moeilijk ik het vind om bij te moeten werken of om rond te komen. Politici zijn vooral met hun eigen onderwerpen bezig. Terwijl de issues waar ik mee zit, waar ik het moeilijk mee heb, nauwelijks ter sprake komen.’ Je moet jongeren niet behandelen als een nietswetende, sms’ende kudde, dat zijn ze echt niet meer. Ze zijn marketing-slimmer dan ooit. Ze gaan meer voor de inhoud dan voor de vorm. Jongeren hebben liever ‘ouderwetse’ politici die er niet uitzien, met wallen onder hun ogen, maar die wel bezig zijn met de inhoud, dan mooipraters.”

Jullie luisteraars vinden bij FunX herkenning en érkennung, zeggen jullie. Geldt dat voor jullie zelf ook?

Claire-Marie: “Ja, het is een wisselwerking. Ik word door de luisteraars gewaardeerd zoals ik ben: een jonge, Antilliaanse vrouw, die te horen is in de spits maar files oplezen moeilijk vindt. Ze vallen niet over zo’n struikelblokje, het verlaagt juist de drempel om te bellen.” Mezen: “Precies. Ik heb met dezelfde identiteitskwesties te maken als veel luisteraars. Kijk, ik ben blank, op de Antillen kijken ze van: waar kom jij vandaan? In het Midden-Oosten is het: jouw Arabisch is zo gebroken, waar kom jij nou vandaan? Ook in Nederland is het altijd: waar kom jij vandaan.” Claire-Marie: “Dat herken ik heel erg. In Saudi-Arabië groeide ik op tussen allemaal mensen die daar ook tijdelijk woonden. Maar dan kom je in Nederland, je ouders hebben een groot huis in Baarn. Je ziet mensen

denken: wat is het nou? Een asielzoeker of zo’n Burberry-kakker?! Je bent jezelf altijd aan het verantwoorden voor hoe het kan dat jij zo bent. Hoe kan het zo zijn dat een donker iemand kan snowboarden? Onder Antillianen precies zo. Ik ben niet opgegroeid op Curaçao, dat hoor je aan mijn accent. Als ik in een groep Antillianen begin te praten is het ook: ‘Waar komt die vandaan?’ ‘Zeker een Bounty: zwart van buiten, wit van binnen.’ Mensen kennen jouw ‘soort’ niet. Maar op een gegeven moment weet je dat en geef je ze de tijd om je te leren kennen. Ik denk ook wel dat het heel erg mens-eigen is.” Mezen: “Het maakt je ook sterker. Op een gegeven moment, als je bij zo veel

groepen niet hoort, trek je de conclusie: weet je wat? Dan ga ik maar bij mezelf horen. Ik denk dat dát voor veel FunX-luisteraars ook geldt. Dat ze door zó veel groepen geclaimd worden, dat ze op een gegeven moment zeggen: ‘Nou, dan kies ik voor mezelf en geef ik mijn mening op die zender, of ik luister naar m’n eigen muziek daar. Dat is de uitstraling van onze slogan: kies even voor jezelf en wees jezelf. Al dat getouwtrek: je bent in Nederland geboren maar van Marokkaanse afkomst, ben je dan Marokkaan of ben je Nederlander? Nee, je bent gewoon jezelf. Stel je heet Mohammed. Dan ben je bij ons gewoon Mohammed, met je eigen mening, en je mag je favoriete track aanvragen.” ●

land hoorde, is het er niet uitzonderlijk om zowel de Poolse als de Duitse nationaliteit te hebben. De uitstroom kwam dan ook al snel op gang. Sinds 1 mei 2007 hebben mensen uit Polen, Hongarije, Tsjechië, Slowakije, Slovenië, Estland, Letland en Litouwen geen speciale tewerkstellingsvergunning meer nodig. Nu bij de vacatures staat aangegeven dat enkel een Pools paspoort voldoende is, loopt het echt storm. Terwijl het vertrek van Polen met een dubbel paspoort al problemen opleverde voor de Poolse arbeidsmarkt, worden er op grote schaal chauffeurs, verzorgend personeel en bouwvakkers voor Nederland geworven. Naar schatting werkten vóór 1 mei al zo'n 150.000 Polen in Nederland, dus je kunt spreken van *big business* voor de uitzendbureaus. In die zin is het opvallend hoe openhartig wervingsmedewerkers zijn over hun bezorgdheid ten aanzien van de arbeidsmigratie. Prezmyslaw Osuch bijvoorbeeld, intercedent van Adecco. "Op

korte termijn is het goed voor het inkomen als je in het buitenland gaat werken, maar op den duur is het slecht voor de familiebanden. Het is beter om in Polen te blijven", aldus Osuch. Ook APN-directeur Olsok Grazyna spreekt zonder omhaal van "veel relaties die kapot gaan, door de lange afwezigheid en doordat Poolse werknemers in Nederland met elkaar het bed induiken".

De werkkamer van Olsok Grazyna staat vol met voetbaltrofeën, wat doet denken aan het Europees Kampioenschap voetbal dat in 2012 in Polen en Oekraïne georganiseerd wordt. Als er terloops een opmerking over wordt gemaakt, blijkt Olsok Grazyna nog wel wat beren op de weg te zien. "De bouw van de stadions voor het EK is een groot probleem. Er zijn niet genoeg bouwvakkers en andere vaklieden om ze te bouwen en om infrastructuur zoals wegen en hotels aan te leggen. Arbeidskrachten uit de Oekraïne halen is niet eenvoudig,

want daar moeten ook zes stadions worden gebouwd, met alles eromheen. Er gaan stemmen op om de bouw uit te besteden aan Chinezen en die in te vliegen. Nu al heeft de regering bij de UEFA om een jaar uitstel gevraagd voor de oplevering van de stadions."

"Echtscheiding kwam hier nauwelijks voor; nu neemt het hand over hand toe"

Het groeiend tekort aan arbeidskrachten in Polen zelf is één problematisch gevolg van de uitstroom naar Nederland. Maar het is niet het enige. Nariusz Jarzomber, journalist van de regionale krant *Nowa Trybuna Opolska*: "Als beide ouders in het buitenland werken ontstaan er vaak problemen. Het aantal echtscheidingen neemt fors toe. Ook is het niet goed voor de ontwikkeling van kinderen als ze hun ouders niet vaak zien. Natuurlijk, qua

Skiermiewice: Paul Ulenbelt met Ferroxcube-medewerksters

Poolshoogte

Kamerlid onderzoekt gevolgen arbeidsmigratie in Polen

TEKST BART VAN KENT & ROB JANSSEN FOTO'S BART VAN KENT

Op 1 mei gingen de grenzen open voor werknemers uit Polen en andere landen die in 2004 zijn toegetreden tot de Europese Unie. Naar verluidt omdat we ze in Nederland hard nodig hebben. Maar wat betekent de sindsdien op gang gekomen arbeidsmigratie voor de herkomstlanden? SP-Tweede Kamerlid Paul Ulenbelt en fractiemedewerker Bart van Kent gingen naar Polen en spraken daar met tal van mensen die het kunnen weten. "Een afgestudeerd tandarts solliciteert niet eens meer in Polen."

Praca w Holandii is Pools voor 'Werken in Nederland'. Spandoeken en billboards met die tekst bepalen het straatbeeld in Opole, een Zuid-Poolse stad met circa 100.000 inwoners. Alleen het stations-

gebied telt al zo'n veertig wervingsbureaus die uitsluitend Nederlandse vacatures aanbieden. Vrijwel alle grote Nederlandse bureaus zijn vertegenwoordigd: Randstad, Adecco, Otto, APN, Groenflex en nog vele

andere. Na de toetreding tot de Europese Unie, in 2004, mochten in eerste instantie alleen mensen met een dubbel paspoort in Nederland komen werken. Omdat het Zuid-Poolse gebied Silzezië vroeger bij Duits-

APN-directeur Grazyna: "Bouw voetbalstadions groot probleem"

inkomen zijn er wel positieve effecten, maar ik maak me toch ernstig zorgen over de toekomst van het land. Vooral hoogopgeleid personeel trekt nu naar het buitenland. Er is nu al een tekort aan bouwvakkers, maar binnenkort zullen er ook tekorten ontstaan bij andere beroepsgroepen, zoals medisch personeel." Waldemar Musiol, priester van het Bisdop in Opole, bevestigt de lezing van Jarzomber. "Financieel gaat het de mensen die in het buitenland werken beter, maar de sociale gevolgen zijn groot. Echtscheiding kwam hier vroeger nauwelijks voor; nu neemt het aantal scheidingen hand over hand toe. Vooral onder jonge mensen, die nog niet lang getrouwd waren voordat een van de partners in het buitenland ging werken. Het werken in het buitenland pakt nadelig uit voor de kinderen, de familiebanden en de sociale samenhang. Er zijn veel kleinere dorpen hier in de omgeving waar mensen massaal uit zijn vertrokken."

De uitspraken bevestigen wat SP-Tweede Kamerlid Paul Ulenbelt al langer aan de kaak stelt. "De gevolgen voor het land zijn dramatisch", zegt hij. "Naast de tekorten op de arbeidsmarkt worden gezinnen verscheurd, raken dorpen leeg en belanden kinderen in kindertehuizen. Dat was voor

ons eerder dit jaar een belangrijke reden om ons in de Kamer te verzetten tegen de open grenzen. Natuurlijk; de verdringing van werknemers in Nederland speelde een grote rol. Maar in de Kamer was de SP de enige partij die oog had voor de gevolgen in het herkomstland."

In de nieuwe fabriek van LG Philips in Wrocław komen waarschijnlijk Chinezen te werken

De rit van Opole naar Warschau is een spannende. Viermaal zijn Paul Ulenbelt en Bart van Kent getuige van een auto-ongeluk; tweemaal ontsnappen ze op weg naar de Poolse hoofdstad zelf op het nippertje aan een aanrijding. "Met het oog op het EK voorzie ik grote problemen die samenhangen met het bedroevende wegennet", zegt Maarten Goslings, directeur van een ICT-bedrijf in Warschau. "Er zijn hier per kilometer weg vier keer zo veel ongelukken als in Nederland en bovendien vallen er bij die ongevallen ook nog eens vier keer zo veel doden." Goslings, sinds 1990 in Polen, maakt gewag van een groot tekort aan ICT'ers. "Hoogopgeleide ICT'ers verdienen bij mij in een aantal topfuncties 5.000 euro bruto per maand. Er is geen export van deze mensen naar Nederland of Engeland. Artsen

worden wel een steeds groter 'exportartikel', vooral naar Ierland, Engeland en de Scandinavische landen." Het tekort aan bouwvakkers ondervindt Goslings aan den lijve: hij heeft een huis dat nog afgebouwd moet worden. Hij staat er zelfs voor op een wachtlijst. "Ik denk dat de aannemer personeel uit Oekraïne gaat inzetten."

De Nederlandse ambassadeur, Marnix Krop, en attaché economische zaken Frank ter Borg tonen zich verheugd over de komst van een Nederlands parlementslid naar Warschau: "Dit is de eerste keer dat een Kamerlid ons bezoekt." Volgens Frank ter Borg werken er anderhalf tot twee miljoen Polen in het buitenland, voornamelijk in Engeland, Nederland en Ierland. Het vinden van bouwvakkers wordt steeds moeilijker, ondanks het feit dat er ruim een miljoen werknemers uit Oekraïne in Polen werken – voornamelijk in de bouw, huishoudelijke dienstverlening en de landbouw. "Er is hier sprake van een 'fysieke arbeidsmarkt'. Als je een loodgieter nodig hebt, ga je naar de plek waar de bussen uit Oekraïne aankomen en zoek je er eentje uit." Volgens ambassadeur Krop zal het bouwen van de EK-stadions op het laatste moment net gaan lukken. "Maar hoe die stadions en de infrastructuur eruit gaan zien en wie ze gaan bouwen is een andere vraag."

Krop en Ter Borg laten wat cijfers en statistieken de revue passeren. Ondanks het feit dat de lonen binnen Polen enorm verschillen (in Warschau bedraagt het doorsnee inkomen 176 procent van het EU-gemiddelde en op het platteland in Oost-Polen 30 procent van het EU gemiddelde), is er nagenoeg geen interne mobiliteit. Een werkloze in Oost-Polen vertrekt liever naar Nederland dan naar Warschau. Dit is terug te zien in de werkloosheidscijfers. In Warschau is slechts 3,5 procent van de beroepsbevolking werkloos, 300 kilometer verderop loopt het percentage op tot 25 procent. LG Philips is in Wrocław een fabriek aan het bouwen en kan in de wijde omtrek geen personeel vinden. Volgens attaché Ter Borg gaat deze fabriek bevolkt worden door Chinezen. Over de zorg zegt hij: "De lonen in de zorg zijn dramatisch laag. Er zijn afdelingen in ziekenhuizen gesloten wegens personeelstekorten. Een arts verdient 300 tot 400 Euro

per maand. Ze verhogen hun inkomen met geld dat ze toegestopt krijgen van patiënten en door na de normale werktijd te werken bij privé-klinieken, of tijdens vakanties in het buitenland."

Tachtig kilometer buiten Warschau ligt Skierniewice, een plaatsje met zo'n 15.000 inwoners. In 1997 verplaatste Philips er een Nederlandse fabriek naartoe. Maar het ging mis: er was geen personeel te krijgen voor de lonen die vooraf berekend waren. De fabriek ging failliet en is nu in handen van de Taiwanese firma Ferroxcube. De directeur, Gerry Monkhof, is wel nog Nederlands. "Bij Ferroxcube werken ruim 500 mensen. In het laatste half jaar is 20 procent van het personeel vertrokken naar het buitenland, of aan de slag gegaan in de bouw omdat de tekorten daar hebben gezorgd voor loonstijgingen. De lonen bij Ferroxcube zijn dit jaar met 10 procent gestegen om personeel binnen te houden", vertelt Monkhof. Hij ziet de toekomst somber in. De concurrentie uit China is moordend; hij verwacht dat de fabriek binnen een paar jaar failliet gaat of naar China verhuist. Vanwege de lonen. Een Ferroxcube-werkneemster vertelt dat in het dorp makkelijk te zien is wie in Nederland heeft gewerkt. "Zij hebben betere huizen en auto's. Een van mijn collega's gaat binnenkort ook. Zijn vrouw is afgestudeerd tandarts en solliciteert niet eens meer in Polen. Zodra zij wordt aangenomen gaat haar man mee, dan heeft Ferroxcube geen sales manager meer."

"Waarom hoogopgeleid personeel van buitenaf halen, terwijl geneeskunde een studentenstop heeft?"

De verwachting is dat de uittocht van hoog opgeleid personeel in de nabije toekomst steeds grotere vormen zal gaan aannemen. De Europese Commissie heeft zelfs een plan klaarliggen om het voor buitenlands toptalent via een zogenaamde *blue card* gemakkelijker te maken om in de EU te komen werken. *De battle for brains* noemt Brussel dat. Paul Ulenbelt heeft een andere benaming: migratie-apartheid. "Omdat je in feite mensen selecteert naar opleidingsniveau", licht hij toe. "Ik vind dat heel slecht. Ten tweede: die 'brains' zijn keihard nodig in de landen waar die mensen vandaan komen.

Daar de 'brains' weghalen kun je wat mij betreft vergelijken met het leegroven van een land vanwege de grondstoffen die het heeft. Mij wordt vaak gevraagd: 'Is het niet aan die mensen zelf om uit te maken waar ze gaan werken om aan hun toekomst te bouwen?' Mijn antwoord is dan: hoe je het ook wendt of keert; in hun eigen land zijn de meeste mensen het gelukkigst. Het is echt niet zo dat Nederlandse bedrijven Polen, Tsjechen of Letten hierheen halen om die mensen betere toekomstperspectieven te bieden. Het gaat helemaal niet om die mensen zelf, het gaat puur om het laag houden van de lonen. Het systeem dat mensen door heel Europa sjouwt, en dus onthecht, dáár verzet ik me tegen. En werken ze dan eenmaal in Nederland of Engeland, dan is er vaak ook nog sprake van uitbuiting, slechte huisvesting, wrijving met de lokale bevolking, noem maar op. Nederland heeft hoog opgeleide werknemers nodig? Klopt. Maar leg me dan eens uit waarom er een studentenstop voor geneeskunde is, terwijl we tegelijkertijd met een 'blue card' mensen van buiten de EU binnen moeten halen? Het is een kwestie van investeren in ons eigen land. Dat geldt ook voor het lager opgeleide werk. Als we steeds maar goedkope krachten uit het buitenland blijven halen, komt modernisering op het tweede plan."

Priester Musiol (links): "Veel meer echtscheidingen"

Ondertussen houdt in Polen de bouw van de EK-stadions de gemoederen nog steeds bezig. Op straat, in restaurants, iedereen heeft er wel een mening over. Dat er een oplossing gevonden zal worden, daarvan lijkt iedereen overtuigd – alle ogen van de wereld zijn er immers op gericht. Ook de Poolse politiek is zich daar terdege van bewust en zoekt naarstig naar 'creatieve oplossingen', die soms wel wat weg lijken te hebben van paniekvoetbal. Zo ligt er een parlementsvoorstel om alle in het buitenland werkende Polen verplicht één dag per jaar terug te laten komen om aan de bouw van de stadions en de omliggende infrastructuur mee te werken. Pawel Nasilowski, plaatsvervangend directeur-generaal voor het Poolse gevangeniswezen, heeft zelfs al geopperd dat er 20.000 Poolse gevangenen bij kunnen worden ingezet. Een uitspraak waar hij, geschrokken door alle media-aandacht die hij over zich bleek te hebben afgeroepen, zich verder in het openbaar niet meer over uit wil laten. Een amusante soap, maar wel tekenend voor de ingewikkelde problemen waarvoor de uittocht van Poolse arbeidskrachten het land stelt. •

Broodje Bieb

De 'Theek Away', het 'Kulturhus' en de 'Biblioservicebus': het zijn de nieuwste initiatieven die de oude, vertrouwde bibliotheek onder het motto 'bibliotheekvernieuwing' een modern en niet zelden multifunctioneel jasje moeten geven. Vernieuwing of vernieling? Oordeelt u zelf.

TEKST JOLA VAN DIJK

Het is een feit: Nederlanders besteden steeds minder tijd aan lezen en veel gemeentes willen bezuinigen op de bibliotheken. Doorgaan op de oude, vertrouwde weg is voor veel bibliotheken dan ook allang geen optie meer. In het hele land worden daarom nieuwe initiatieven ontwikkeld om de bibliotheek klaar te maken voor de toekomst. Opvallend is bijvoorbeeld de 'Theek Away' in het Brabantse 's Gravenmoer, gemeente Dongen. Het gaat om een soort pinauto-maat waar je boeken kunt lenen en inleveren en waar je meteen ook kunt betalen. Bibliotheekdirecteur Theo Peeters kreeg het

idee toen hij in België machines zag waar je brood uit kunt halen. Inmiddels zijn de boekenmachines werkelijkheid geworden dankzij de regeling Innovatie-Stimulans Bibliotheekvernieuwing. Het gemeentebestuur van Dongen is enthousiast over de Theek Away, aangezien het een oplossing lijkt te zijn voor het teruglopende voorzieningenniveau in kleine kernen. In die context heeft de Theek Away een "grote meerwaarde voor dit dorp", volgens wethouder Piet Panis. "Door te zorgen voor goede faciliteiten blijft 's Gravenmoer niet alleen een prettige plek om te leven, voor verschillende doelgroepen is het hierdoor mogelijk om hier te kunnen blijven wonen",

aldus Panis bij de opening van de boekenautomaat.

"Bibliotheken moeten juist niét blijven hangen in de aloude rol"

Maar in de ogen van Lianne Busser van de Openbare Bibliotheek Gelderland-Zuid is de Theek Away helemaal niet zo revolutionair. "Wat doet de Theek Away? De automaat leent boeken of andere media uit, maar dan zonder tussenkomst van medewerkers. Niks nieuws aan." Volgens haar moeten bibliotheken juist niét blijven hangen in de aloude rol als uitleencentrum van media. "In onze bibliotheekvoorziening-op-maat in

FOTO PROCESBUREAU BIBLIOTHEEKVERNIUWING

Nijmegen is de collectie beperkt en specifiek gericht op doelgroepen als gezinnen met kleine kinderen, ouderen en allochtonen." In de Waalstad lopen op dit moment twee experimenten met deze nieuwe formule voor wijkbibliotheken, waarbij een beperkte collectie gecombineerd wordt met een bredere maatschappelijke functie. "We werken steeds meer samen met scholen om jongeren bij cultuur en lezen te betrekken. Daarnaast ondersteunen we de inburgering, hebben we projecten tegen laaggeletterdheid en regelen we speciale voorstellingen en lezingen voor onze leden bij musea en andere culturele instellingen." Deze nieuwe taken kunnen door de bibliotheek betaald worden doordat er een kleinere collectie is en het uitlenen volledig geautomatiseerd is. Bovendien wordt er 'ingewoond' bij andere wijkvoorzieningen als scholen, dorpshuizen en wijkcentra. Busser: "Hierdoor kan met één medewerker worden volstaan, die zich dan vooral moet richten op het leggen van contacten in de wijk en het bieden van informatie."

Hetzelfde idee van samenwerking met andere voorzieningen wordt nog verder doorgevoerd bij het Kulturhus in kleine dorpen. Het is een Scandinavisch concept dat in het jaar 2000 in het Overijsselse Zwartsluis voor het eerst in Nederland toegepast werd. Een verzorgingshuis, de lokale radio, een peuterspeelzaal, bibliotheek, kinderopvang en ouderenhuisvesting kwamen onder één dak en werden aangestuurd door één bestuur. Toenmalig burgemeester Smit merkte bij de opening het volgende op: "Door de gemeentelijke herindeling mag Zwartsluis dan als zelfstandige gemeente wel verdwijnen, de gemeenschap van Zwartsluis blijft. En dankzij het Kulturhus is er een krachtcentrale die de nodige energie levert".

In Zeeland is weer een andere variant op het thema van samenwerking van voorzieningen in kleine kernen gevonden, in de vorm van de Biblioservicebus. De Bibliobus kenden veel kleine dorpen al langer, dat was in feite een boekenuitleen op wielen. Maar de Biblioservicebus heeft de inwoners van Zeeuwse dorpen veel meer te bieden, betoogt projectleidster Antoinette van Zanten. "Bewoners kunnen er behalve informatie in allerlei vormen ook strippenkaarten, bioscoopkaartjes, treinkaartjes en

FOTO C. BARTON VAN FLYMEN / HOLLANDE HOOGTE

geld halen. Dus behalve dat de weggevalen dienstverlening in de kernen teruggebracht wordt, draagt de bus ook bij aan een onmisbare component in elk mensenleven: de ontmoeting. Alleen al met het wekelijks verschijnen draagt de bus bij aan de mate waarin dorpsbewoners elkaar tegen het lijf lopen."

"De bibliotheek heeft een rol als het gaat om de beoordeling en selectie van de oneindige hoeveelheid informatie op internet"

Al deze initiatieven hebben met elkaar gemeen dat ze de bibliotheek willen vernieuwen. Vanuit de beste bedoelingen wordt omgegaan met de uitdaging van teruglopende inwoneraantallen in met name de dorpskernen, en dalende subsidies, terwijl tegelijkertijd geprobeerd wordt de bibliotheek een bredere functie te geven. Volgens een aantal is de uitleen van media (boeken, tijdschriften, cd's, dvd's et cetera) niet de enige functie van de bibliotheek. Ontmoeting, cultuur en algemene dienstverlening lijken steeds belangrijker te worden. En dat dankzij al deze initiatieven in ieder geval gewaarborgd wordt dat er boeken aanwezig zijn om geleend te worden, staat buiten kijf. Maar is dat genoeg om Nederlanders

weer aan het lezen te krijgen? En is het überhaupt haalbaar en wenselijk om de trend van 'ontlezing' te willen keren? Dit zijn vragen die vooralsnog binnen de hele 'bibliotheekvernieuwing' amper gesteld, laat staan beantwoord lijken te worden. Lianne Busser: "De ontlezing is een trend die doorzet, maar of lezen uiteindelijk zal verdwijnen? Nee, ik denk het niet. Maar als je ziet hoe jongeren met lezen omgaan, zal het nog wel verder zakken." En waarom zou je nog een boek lezen als tegenwoordig bijna alles te vinden is op het internet? Maar dit soort nieuwe bronnen van informatie levert ook nieuwe problemen op, en het zijn deze nieuwe problemen waar Busser zich vooral zorgen over maakt. "Er is een maatschappelijke tweedeling aan het ontstaan doordat je wel moet weten hoe je al die nieuwe informatie kunt vinden, en hoe je vervolgens een goede selectie en beoordeling kunt maken van die oneindige hoeveelheid informatie. Als bibliotheek moeten we een rol gaan spelen om te voorkomen dat ouderen en sociaal zwakkeren hier een achterstand oplopen. De verantwoordelijkheid van bibliotheken houdt niet meer op bij het uitlenen van boeken." ●

Troontelefoon ook dit jaar weer roodgloeiend

TEKST BARRY SMIT FOTO BAS STOFFELSEN

Het is een mooie traditie op Prinsjesdag: de Troontelefoon van de SP. Elk jaar nemen de Eerste en Tweede Kamerleden van de SP na afloop van de Troonrede de reacties uit het land in ontvangst. Steeds meer mensen weten de SP te vinden. Dit jaar kwamen op de derde dinsdag van september in vijf uur tijd bijna duizend telefoontjes binnen.

Zodra de koningin in de Ridderzaal de Troonrede heeft uitgesproken, haasten de 36 Eerste en Tweede Kamerleden zich met hun medewerkers naar de fractieruimte van de SP. Daar is een callcenter ingericht, waar zij de hele middag bereikbaar zijn op het gratis nummer van de Troontelefoon. Meteen na het openstellen van de lijnen stromen de reacties binnen. Al snel valt op dat veel mensen zich zorgen maken over hun koopkracht; vooral degenen met een bescheiden inkomen. "We zijn in Nederland steeds productiever, dat levert steeds meer geld op", zegt Karin Dekker uit Amsterdam, werkzaam op Schiphol: "Waar blijft dat dan?" Rutger van Bruggen, eveneens uit Amsterdam: "Ik hoor nu wel sociaal-christelijke praatjes, maar zie in feite niets veranderen. Het is net of de VVD nog steeds regeert, ze verkopen het alleen iets anders." Veel mensen wijzen op de belofte dat na het zuur het zoet zou komen; en dat de

regeringspartijen wel heel gemakkelijk beloftes breken, waarop ze juist zijn verkozen. SP-Kamerlid Jasper van Dijk, haastig tussen twee gesprekken door: "Veel bellers maken zich zorgen of ze hun huishoudboekje nog wel rond krijgen. Dat dankzij dit kabinet in economisch voorspoedige tijden vrijwel niemand erop vooruit gaat, velen zelfs achteruit, is voor veel mensen onbegrijpelijk."

Ook de kwaliteit en de kosten van de zorg komen veelvuldig ter sprake. "We krijgen een Eigen Risico in plaats van een No Claim", betoogt mevrouw Willemsen uit Limbricht. "Dan zeg je gewoon 'eigen schuld, dikke bult' tegen mensen die ziek worden. Waarom delen we die ziektekosten niet gewoon eerlijk met z'n allen?" De thuiszorg, waar grote problemen zijn ontstaan door de invoering van de marktwerking (zie ook Tribune september), is ook een bron van onbegrip. Thuiszorgpersoneel meldt zich, maar

ook klanten en familieleden van klanten. "Als de thuiszorg wordt afgebroken, zijn we straks toch alleen maar duurder uit omdat we de ouderen dan in verzorgingshuizen moeten plaatsen? En de mensen die in de thuiszorg werken, moeten we straks een uitkering geven. Wie schiet daar nou iets mee op?", vraagt mevrouw Van den Berg uit Wieringerwerf zich af.

Niet minder verontwaardigd is een fors aantal bellers over het feit dat het kabinet niets doet tegen de miljoenenbonussen in het bedrijfsleven, terwijl hun werknemers erop achteruit gaan of zelfs hun baan verliezen – zoals bij TNT Post. Gerard de Wit uit Groningen: "Al jaren wordt gezegd dat er iets tegen de graaicultuur moet worden gedaan. Maar steeds zijn het juist de PvdA'ers die het erbij laten zitten, of hooguit een oproep doen aan hun collega-grootverdieners. Eerst Kok, nu Bos. Het is de Partij van de Aandeelhouders geworden." Ook armoedebestrijding blijft een terugkerend thema.. "Schandalig, dat daar maar 5 miljoen extra aan wordt besteed", briest mevrouw Pengel, oppasmoeder uit Rotterdam. "Dat is geen aanpakken; dat is pappen en nathouden. Als ik koningin was, zou ik weigeren om het voor te lezen." De Troontelefoon geeft in zeer korte tijd een goed beeld van hoe de plannen ontvangen worden. Tweede Kamerlid Arda Gerkens: "Dit is voor ons niet alleen leuk, maar ook nog eens een stuk nuttiger dan met malle hoedjes over het Binnenhof paraderen." •

In het callcenter: Kamerlid Marianne Langkamp

Alfred Nobel Pacifist of 'koopman des doods'?

In oktober vindt in Oslo de jaarlijkse uitreiking van de Nobelprijs voor de Vrede plaats. Maar hoe belangrijk zijn thema's als vrede en oorlog eigenlijk geweest in het leven van Alfred Nobel zelf? Speculaties te over, vast staat in elk geval dat 's werelds meest prestigieuze vredesprijs is vernoemd naar een illustere, liefdesbrieven schrijvende wapenfabrikant.

TEKST RONALD KENNEDY FOTO'S GAMMA / HOLLANDSE HOOGTE

"Wat je ook schrijft, herhaal alsjeblieft niet de mythe dat Nobel die prijzen heeft ingesteld uit een schuldgevoel", aldus Irwin Abrams, emeritus hoogleraar en Nobeldeskundige. Het verhaal gaat namelijk dat Alfred Nobel (1833-1896) op een dag in 1888 een Franse krant openslaat en daarin zijn eigen necrologie leest. Onder de kop 'De koopman des doods is dood' wordt breed uitgemeten dat de Zweedse wetenschapper zijn geld heeft verdiend aan dood en verderf. Volgens het artikel is Nobel 'rijk geworden door manieren te vinden waardoor meer mensen sneller dan ooit de dood kunnen vinden'. Dat Alfred Nobel zijn kapitaal niet alleen heeft vergaard met dynamietstaven en petrochemie klopt – samen met zijn broers richtte hij ook wereldwijd wapenfabrieken op. Maar de krant maakt één vergissing: niet Alfred maar zijn broer Ludvig is tijdens een vakantie in Cannes overleden. Volgens de 'legende' komt Nobel door het lezen van het overlijdensbericht tot inkeer en stelt hij daarom uiteindelijk de Nobelprijzen in. "Het wordt vaak aangehaald, maar is makkelijk te ontkrachten", aldus Abrams. Historisch gezien zijn er geen aanwijzingen dat Alfred Nobel ooit tot inkeer is gekomen, laat staan dat hij last had van gewetenswroeging. In 1894 weerhoudt de voorbarige doodverklaring hem er bijvoorbeeld niet van om het Zweedse metaalbedrijf Bofors over te nemen, dat onder zijn leiding wordt omgevormd tot een wapenfabriek. Nobel blijft eigenaar van Bofors tot hij in 1896 een fatale hersenbloeding krijgt. In de Tweede Wereldoorlog maken zowel geallieerden als nazi's gretig gebruik van

HISTORIE

Bofors-wapentuig, dus ook postuum lijkt de term ‘koopman des dood’s’ van toepassing.

Op de officiële website van het Nobelcomité wordt Nobel geroemd als ‘wetenschapper, uitvinder, ondernemer, auteur en pacifist’. De eerste vier typeringen zijn onomstotelijk waar, maar bij de laatste kunnen serieuze vraagtekens geplaatst worden. Dat vindt ook Abrams: “Ik denk dat je moet oppassen met termen als pacifist en koopman des dood’s.” Geen van beide zijn adequate typeringen van Alfred Nobel, vindt de Nobelprijdeskundige. “Hij zag zichzelf bovenal als wetenschapper. Ik denk dat we hem vooral moeten herinneren om de prijzen die hij heeft achtergelaten, wat zijn motieven ook zijn geweest.”

In elk huis een laboratorium en een schietbaan

Nobel en zijn broers krijgen de liefde voor wapentuig met de paplepel ingegoten. Zo weet hun vader, de uitvinder Immanuel Nobel, indruk te maken op de Russische tsaar met door hem ontworpen zeemijnen. De jonge Alfred kijkt toe als tijdens een proef onbemande schepen worden opgeblazen; later worden de zeemijnen in het echt toegepast tijdens de Krimoorlog. Als twintiger gaat hij onderzoek doen naar het explosief nitroglycerine. Zijn fascinatie voor springstoffen lijkt niet te stuiten, zelfs niet als zijn jongste broer Emil omkomt bij een ontploffing in de explosievenfabriek van zijn vader – veroorzaakt door het onstabiele nitroglycerine van Alfred. De knal is in de wijde omgeving te horen. Twee jaar later doet Nobel zijn bekendste uitvinding: dynamiet, een stabielere variant van nitroglycerine. Die toepassing wordt vervolgens ingezet om het Panamakanaal aan te leggen, maar ook als wapen in de Frans-Pruisische oorlog. Nobel weet als uitvinder uiteindelijk 355 patenten op zijn naam te zetten. Het merendeel is onschadelijk, zoals verbeterde ontwerpen van gloeilampen en batterijen, maar Nobel ontwikkelt ook kanonnen en raketten. In 1887 patenteert hij ballistiet, een verfijnde, rookloze vorm van buskruit. Die laat hij, tot woede van de Franse overheid, in Italië fabriceren. In zijn woonplaats Parijs wordt hij steeds

vaker afgeschilderd als spion en landverrader en zijn laatste dagen slijt hij overwegend in zijn riante villa in San Remo. Zoals alle zes woonhuizen van Nobel is de villa uitgerust met een laboratorium én een schietbaan.

Toch is het te makkelijk Nobel af te doen als een wapenfanaat, hij lijkt een man van haast schizofrene tegenstellingen. Hij boekt voortdurend succes, maar voelt zich vaak een mislukkeling. Hij is trots op zijn geboorteland Zweden, maar komt er zelden. Hij triomfeert als wetenschapper, maar heeft slechts een jaar op school gezeten. Bovenal verenigt hij vrede en oorlog in één persoon. De wapenfanaat wordt lid en geldschietter van de vredesbeweging. Ook neemt hij een Turkse diplomaat in dienst om hem voortdurend op de hoogte te houden van alle activiteiten van de vredesbeweging. “Zijn interesse in de vredesbeweging is oprecht en had niks te maken met schuldgevoelens”, benadrukt Abrams. Albert Einstein, die in 1921 de Nobelprijs voor Natuurkunde won, ging ervan uit dat gewetenswroeging wel degelijk een rol heeft gespeeld. Hij zei in 1945: “Alfred Nobel heeft een explosief uitgevonden dat in zijn tijd ongeëvenaard was in kracht – een buitengewoon effectief vernietigingswapen. Als compensatie voor deze ‘prestatie’ en om zijn geweten te sussen heeft hij zijn prijs ter bevordering van de vrede in het leven geroepen.” In Nobels testament staat dat de Nobelprijs voor de Vrede jaarlijks moet gaan naar degene die zich ‘het meest heeft ingezet voor de broederschap tussen landen, ten gunste van de afschaffing of reductie van bestaande legers en ter bevordering van vredesbijeenkomsten’. Een opmerkelijk standpunt voor iemand die schatrijk is geworden door olie, chemie en wapens.

Europa’s rijkste vagebond wordt verliefd

De Nobels passen in het rijtje van Rothschild en Rockefeller, maar Alfred Nobel heeft het niet zo op met de elite. Hij sluit zich liever op in zijn werkkamer. “Thuis is waar ik werk en ik werk overal”, luidt een geveulegd citaat. Van Victor

Hugo komt de typering ‘Europa’s rijkste vagebond’. In Azerbeidzjan bestaat nog steeds het gezegde ‘Ik heb de fabriek van Nobel niet’ – wat zo veel betekent als: ‘Ik heb geen geldboom in mijn tuin’.

Waarom laat hij in 1895 – een jaar voor zijn dood – in zijn testament opnemen dat zijn kapitaal gebruikt moet worden ‘ten bate van de mensheid’? Ook Abrams heeft hier geen pasklaar antwoord op, maar herhaalt dat schuldgevoel in ieder geval geen motief is geweest. Op de website van het Nobelcomité, dat zelf overigens niet is ingegaan op verzoeken om commentaar, staat dat er ‘verschillende interpretaties bestaan over zijn gedachten en betrokkenheid bij het vredesvraagstuk. Sommigen zeggen dat die in zijn jeugd is ontstaan, anderen dat hij zich het lot van de mensheid pas vrij laat is gaan aantrekken’. De meest romantische is tevens de meest waarschijnlijke verklaring: liefde. Aangenomen wordt dat zijn grote liefde, de barones Bertha von Suttner, een doorslaggevende rol heeft gespeeld. Von Suttner, ondanks haar adellijke titel platzak, is namelijk een voornaam pacifiste wanneer ze op 33-jarige leeftijd in Parijs bij Nobel solliciteert als secretaresse. De Zweed valt onmiddellijk als een blok voor haar. Maar helaas voor Nobel is Von Suttner al verloofd. Ze blijven echter tot zijn dood penvrienden. Over de uitvoering van zijn testament schrijft ze aan Nobel: “Of ik het ooit zal meemaken weet ik niet, maar wat wij aan de wereld hebben gegeven – jij en ik – blijft altijd voortleven.” De barones overleeft Nobel en maakt het inderdaad mee. Ze wint zelfs in 1905 de Nobelprijs voor de Vrede. Een prijs die door de smoorverliefde Nobel waarschijnlijk dus ter ere van haar in het leven is geroepen. De koopman des dood’s is namelijk ook nog eens een hopeloos romanticus en fanatiek brievenfles. Na zijn hartstochtelijke verliefdheid op Von Suttner, verliest hij zijn hart aan de 20-jarige bloemenverkoopster Sofie Hess. Hij schrijft zijn vriendinnetje wel dertig liefdesbrieven per dag. Daarin noemt hij haar zijn ‘trolley’ en hij ondertekent met ‘Din brumbjörn’ (je beertje). Hij bedelft haar onder dure cadeaus, maar helaas is zij minder verliefd – ze wordt zwanger van

Alfred Nobels laatste laboratorium in Zweden

een ander. Na Nobels dood dreigt Hess de liefdesbrieven openbaar te maken. Nobels trouwe assistent (en volgens sommigen zijn enige vriend) Ragmar Sohlman weet dit te voorkomen, door alle brieven op te kopen. Hij wil niet dat de goede naam van zijn baas erdoor wordt bezoedeld.

Nobels miljoenerfenis per paardenkoets het land uitgesmokkeld

Ragmar Sohlman is er uiteindelijk ook verantwoordelijk voor dat de laatste wens van Nobel uitkomt. De uitvinder heeft namelijk zelf zijn testament opgesteld, hij heeft een hekel aan advocaten en notarissen. “Pietluttige parasieten”, zou hij daarover hebben gezegd, en: “Die weten een kromme lijn recht te praten.” Nobel vergeet in zijn testament echter een begunstigde aan te wijzen. Zijn dood luidt daarmee een juridisch getouwtrek in, om zijn kapitaal van 31 miljoen kronor (ruim 3 miljoen euro, destijds een ongekend vermogen). In Zweden kunnen de voorgestelde Nobelprijzen aanvankelijk op weinig enthousiasme rekenen. Ze worden ‘onpatriottisch’ gevonden, omdat de winnaars niet noodzakelijk Scandinavisch hoeven te zijn. Zelfs koning Oscar II mengt zich in de

strijd over Nobels testament. Hij bestempelt de prijzen als een “nonsensidee”, Nobel zou zich hebben laten beïnvloeden door “vredesfanaten, vooral vrouwelijke” – een rechtstreekse verwijzing naar barones Von Suttner. Vijf jaar later worden Nobels laatste wensen dan toch bewaarheid, vooral dankzij de inspanningen van zijn lievelingsneef Emmanuel en de toewijding van Sohlman. Op heroïsche wijze smokkelt Sohlman met een paardenkoets de miljoenen van Nobel Frankrijk uit; revolver in de aanslag. Op 29 juni 1900 wordt de Nobel Foundation uiteindelijk toch door Koning Oscar goedgekeurd en een jaar later worden de prijzen voor het eerst uitgereikt.

Sindsdien zijn ‘s werelds meest begeerde vredesprijzen onlosmakelijk verbonden met die zonderlinge Alfred Nobel: wetenschapper, uitvinder, ondernemer, auteur en volgens sommigen pacifist. Kenmerkend voor zijn soms moeilijk te doorgronden gedachtegang is misschien wel zijn diepgaande vriendschap met de pacifiste Von Suttner. Hij vertelt haar al tijdens hun eerste ontmoeting over de mogelijkheid van “een machine of materiaal, zo vernietigend dat het alle oorlogen overbodig zal maken”. Later schrijft hij

haar: “Misschien maken mijn dynamietfabrieken wel eerder een einde aan alle oorlogen dan jouw vredesbijeenkomsten: op de dag dat twee legers elkaar in één seconde kunnen uitroeien, zullen alle beschaafde landen terugdeinzen en hun troepen terugtrekken.”

Het is verleidelijk om Nobels opmerkingen te plaatsen in het licht van de wereld van nu: de hegemonie van de VS, de opkomst van de VN en de dreiging van de atoombom. Historicus Abrams laat zich echter niet verleiden tot dergelijke anachronismen. “Het is onhistorisch om hem in de 21ste eeuw te plaatsen”, aldus de Nobelkenner. “Dat doen historici niet. Dat is hetzelfde als zinspelen op wat Napoleon zou vinden van de huidige president van Frankrijk.”

Hoe dan ook, de Nobelprijs voor de Vrede is bijna altijd reden voor controverse. Denk maar aan de toekenning ervan aan ‘haviken’ als Henry Kissinger, Shimon Peres en Yasser Arafat. Zo blijft de Nobelprijs zowel omstreden als begeerd. Misschien is dat wel het meest gepaste eerbetoon aan Alfred Nobel, de tegenstrijdige man die zowel vrede als oorlog heeft omarmd. ●

Eric van den Broek (36) is personeelsmanager en voorzitter van de SP-gemeenteraadsfractie in Boxtel. Daarnaast brengt hij heel wat uren met zijn afdeling op straat door: "Acties, buurtenquêtes, dat is eigenlijk veel leuker dan raadswerk." Maar het allerliefst is hij bij zijn gezin, zijn negenjarige dochter is zijn alles.

FOTO KAREN VELDKAMP

Hoe lang ben je al lid van de SP?

"Vanaf 1993."

Waarom werd je lid?

"Het activisme van de afdeling trok me aan, ik ben ook meteen zelf actief geworden."

Heb je hobby's?

"Voetbal! Ik heb een seizoenskaart van Ajax, zelf heb ik trouwens nog een blauwe maandag in de landelijke jeugd van FC Eindhoven gespeeld. Verder ga ik graag naar concerten."

Houd je wel tijd over voor je gezin?

"Daar maak ik zo veel mogelijk tijd voor, want mijn gezin is eigenlijk mijn grootste hobby."

Wat is je favoriete plekje op de wereld?

"Boxtel, vooral om de mensen en de omgeving. Het is er vertrouwd, ik ken er veel mensen en bijna mijn hele familie woont er."

Wat brengt de kapitalist in je naar boven?

"Als je mij loslaat in een cd-winkel of op een platenbeurs, dan graai ik de bakken leeg. Ik heb zo'n 1.100 cd's, met name bluesrock en muziek uit de jaren zestig en zeventig. Coby and the Blizzards, Lou Reed, Velvet Underground, dat soort werk."

ZIEN

BACCHANTEN

Bacchanten werd een dikke vierhonderd jaar voor onze jaartelling geschreven door de Griekse toneelschrijver Euripides. De koning van de Griekse stad Thebe weigert de god Dionysos te erkennen. Dat laat Dionysos, de god van lust en wijn, niet op zich zitten. Hij brengt de vrouwen van Thebe buiten zinnen en zij zetten vervolgens de hele stad op zijn kop. Regisseur Tarkan Köroglu wil met zijn voorstelling laten zien dat de thematiek van Bacchanten tijdloos en universeel is. Het verzet en onbegrip, tegenover de manier waarop religie een steeds dwingend plek inneemt in onze vrijgevochten maatschappij. Hoe vinden we een evenwicht tussen gevoel en verstand?

ThEater EA

Première 10 november, Utrecht
Speellijst: www.theaterea.nl

BELEVEN

BEESTACHTIG DIERBAAR

Nederlanders zijn dol op dieren. Tenminste, als ze aibaar zijn, niet te lekker smaken en niet al te mooi staan in ons interieur of onze garderobe. De tentoonstelling Bloedmooi wil bezoekers ertoe aanzetten over zulke tegenstrijdigheden na te denken. De stijklamers van het Schielandshuis zijn ingericht als thematische *wunderkammern* met kunstobjecten, haute couture, design en curiosa. Op het eerste gezicht vaak prachtig. Maar wie eenmaal weet dat het trendy krukje gemaakt is van een hertje, of de modieuze jas van nerts, krabt zich toch nog even achter de oren. Hoe dierbaar zijn dieren en hoe beestachtig zijn mensen?

Bloedmooi

Historisch Museum Rotterdam
4 oktober t/m 30 maart

HOREN

HET TRAUMA VOORBIJ

Bruce Springsteen is vaak verkeerd begrepen. Zijn *Born in the USA* werd in 1984 aangezien voor een ultra-chauvinistische ode aan zijn vaderland. De spindoctors van Ronald Reagan wilden de hit zelfs gebruiken in de verkiezingscampagne. Dat het lied over de frustraties van een Vietnamveteraan ging, was ze even ontgaan. Ook zijn album *The Rising* uit 2002 leidde tot tegenstrijdige interpretaties. Was zijn muzikale verwerking van het trauma van 9/11 nou wel of niet kritisch ten opzichte van de Amerikaanse politiek? Op zijn nieuwe album, *Magic*, laat hij er geen twijfel over bestaan. Springsteen is het trauma voorbij en barst van de energieke woede over de oorlog in Irak en het drama van New Orleans.

Bruce Springsteen & the E-Street Band
Magic - Columbia Records

KIJKEN

SICKO - DINEKE DE ZWAAN

Michael Moore weet zich voor zijn nieuwe film *Sicko* weer verzekerd van een hoop gratis publiciteit. De documentaire over de Amerikaanse gezondheidszorg begint met een man die zijn eigen wond dichtnaait, omdat hij arm is en onverzekerd. Het zwaartepunt ligt echter bij de 250 miljoen Amerikanen die wel verzekerd zijn, maar toch niets vergoed krijgen. Uit de 25.000 respondenten die (binnen een week!) reageerden op een oproep op zijn website, selecteerde hij veelzeggende voorbeelden. Een hersentumor van een 22-jarig meisje wordt door de verzekering ontkend: 'Komt op deze leeftijd niet voor', dus geen vergoeding. Zo volgen nog vele stuitende voorbeelden, zonder dat de documentaire bezwijkt onder het gewicht van zijn onderwerp. Dat is onder meer te danken aan het vlotte en vindingrijke visuele verteltempo, de talloze locaties en het ironische commentaar. De boosdoeners zijn de verzekeringsmaatschappijen, die winst moeten maken voor hun aandeelhouders en daarbij over lijken gaan. Moore laat ook zien hoe anders het in Canada toegaat, waar een doodzieke Amerikaanse wél geholpen wordt. Hij bezoekt Engeland en bejubelt Frankrijk, waar de overheid, onder omstandigheden, zelfs zorgt dat je was wordt gedaan. Het contrast ondermijnt de Amerikaanse argwaan tegen de van staatswege gegarandeerde gezondheidszorg en geeft te denken over de ontwikkelingen in Nederland. Het venijn van *Sicko* zit echter in de staart, vandaar alle ophef. De enige plek op Amerikaans grondgebied waar gratis gezondheidszorg bestaat, blijkt de gevangenis van Guantánamo Bay te zijn. Moore gaat erheen met zieke vrijwilligers van 9/11, maar wordt uiteraard niet toegelaten. In Cuba worden de reddingswerkers echter wel behandeld. Het Amerikaanse ministerie van Financiën onderzoekt nu of Moore veroordeeld kan worden wegens schending van het handelsembargo met Cuba.

Sicko gaat vanaf 22 november in Nederland in de roulatie

Kontiki

Kontiki maakt deel uit van dienstverleningscentrum St. Jozef in Antwerpen. Bij Kontiki worden kinderen met een meervoudige handicap (lichamelijk en verstandelijk) begeleid. Fotograaf Gerard Scargo bracht enkele dagen door met deze zo speciale kinderen.

FOTO'S EN TEKST GERARD SCARGO

THEO DE BUURTCONGIËRGE

PUZZEL

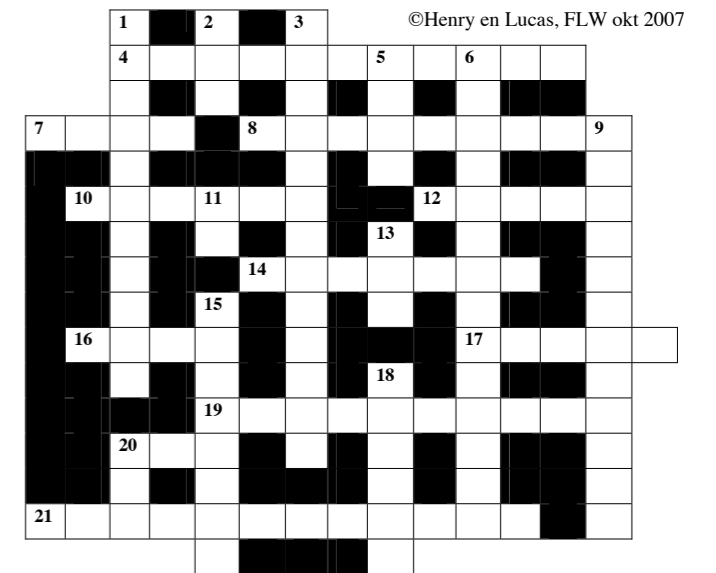
CRYPTOGRAM

Horizontaal:

- 4. Verdient bakken met geld, en geld met bakken (11)
- 7. Licht verteerbaar weekdier (4) - 8. Lusthof voor autobezitters (9)
- 10. De toestand van uw aanzien (6) - 12. Tegenslag voor de beul (5)
- 14. De ondergang van een ruïne (7) - 16. Is ook honing (4)
- 17. De colleges gissen maar wat (5) - 19. Geen gezonde ziektekiem (10)
- 20. Eenheid om de druk op de bediende te meten (3)
- 21. De zin van godsdienst (12)

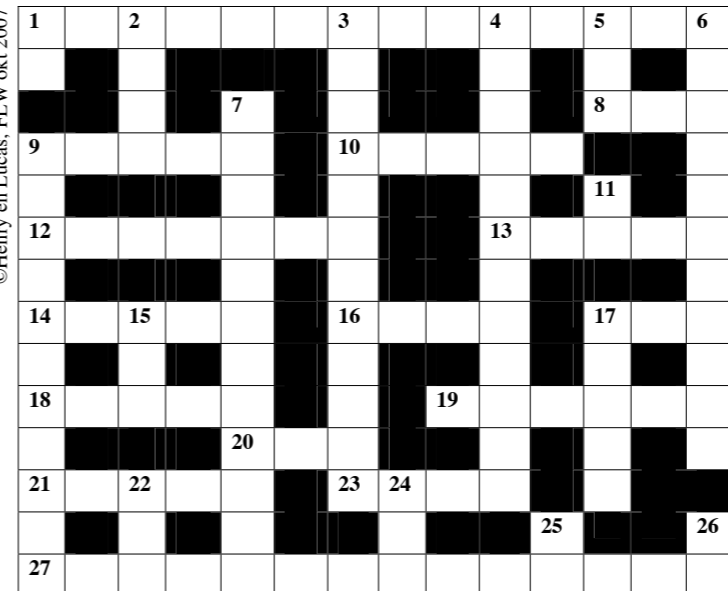
Verticaal:

- 1. Steelt de boel weg bij het poken (11) -
- 2. Het gewicht van 'wij samen' (3) - 3. Houding die respect afdwingt (13)
- 5. Ruimelijk water (4) - 6. De kluis is nog niet vol (14)
- 9. Dirigent van het kerkkoor? (12) - 11. Leer jij hier Frans? (2, ook afk.)
- 13. Oude aanspreekvorm voor Duitse man (3) - 15. Op afstand lijkt alles omvangrijker (8) - 18. Voor de lol sporten in zomer en winter (6)
- 20. Lullo op een dansfeest (3)

HISTORISCHE KRUISWOORDTEST

©Henry en Lucas, FLW okt 2007

Horizontaal:

- 1. Groot-Brittannië legde beslag op dit gebied, na ontdekking van diamanten (6,8) - 8. Oorspronkelijke benaming bisschopswoning (3)
- 9. Ceremoniële hoofdbedekking van een Perzische priester-koning (5)
- 10. Voormalig Nederlands bestuursdistrict op Sumatra (5)
- 12. ... van Keulen, van gravin tot kluisnares tot heilige (7)
- 13. Sir Walter ... schreef de 'Waverley' romans(5)

OPLOSSINGEN CRYPTOGRAM SEPTEMBER

Horizontaal

- 3. Landbouwgrond 9. Fotosynthese 10. Aarde 13. Ara 14. Ontbossing 15. Pad 17. Composteren 18. Iep 19. Alg 22. Adoptiekip 24. Bioloog 25. Oerbossen 29. Max Havelaar 30. IJskoud

Verticaal

- 1. Plantaardig 2. Meidoorn 4. Das 5. Uitstoot 6. Reststof 7. DNA 8. Afvalplant 11. Al Gore 12. Victoriabaars 16. Spaarlamp 20. Dodo 21. Dino 23. Zeehond 24. Bot 26. Ezel 27. Stroom 28. Panda

Stuur uw oplossing, uitsluitend per brief(kaart), vóór 9 november naar de Puzzelredactie van de Tribune, Vijverhofstraat 65, 3032 SC Rotterdam. Onder de inzenders van een goede oplossing wordt een gesigneerd boek verloot uit de SP-boekenstal. Houdt u wel van een spelletje? Ga dan naar www.sp.nl en klik op speelruimte in de linkerkolom.

- 14. ... Tudor, de Bloedige (5) - 16. Afdeling van de Nederlands Hervormde Kerk, gevormd door nabijgelegen gemeenten (4) - 17. Middeleeuws schip met hoge voor- en achterkastelen (3) - 18. De echte Eskimo (5) - 19. 'Lastdrager' in landen van de islam, 6e tot 8e eeuw (6) - 20. Nederlandse uitgeverij, opgericht in het jaar 1969 (3, afk.) - 21. Conferentie in ... (1958) was mede aanzet tot oprichting Organisatie van Afrikaanse Eenheid (5) - 23. Maarten van ..., Nederlands humanist en vriend van Erasmus (4) - 27. Strategie van oud-Amerikaanse president voor inperking 'Russische dreiging' (6,8)

Verticaal:

- 1. Illegale Nederlandse organisatie tijdens WO II (2, afk.)
- 2. ... Boleyn; ... van Buren (4) - 3. Nederlands tijdschrift, ontstaan als verzetskrant (3,9) - 4. Eiste 25 miljoen slachtoffers in 1918, 1919 (7,5) - 5. ... Nuis, literair criticus en Nederlands politicus (3)
- 6. Gewelddadige Sri Lankaanse opstandelingen, vechten voor onafhankelijke staat (5,6) - 7. Generaal Gabriel ... nam in 1972 de macht over in de republiek Madagascar (12) - 9. Driemansregering (de eerste gevormd door Caesar, Pompeius en Crassus) (11)
- 11. Bordspel dateert al van ruwweg 6e eeuw voor Christus (2)
- 15. 'Broeder Johannes' als Duitse bondsprezident (3)
- 17. Gustav ... , schilderde o.a. Der Kuss (5) - 22. Nederlandse politiek partij van 1908 tot 1980 (3, afk.) - 24. Deze koning van Frankrijk verdedigde Parijs tegen de Noormannen (3)
- 25. Scheikundig element, ontdekt door H.R. Klaproth (2, afk.)
- 26. Japans auteur, ontving in 1994 de Nobelprijs voor literatuur (2)

OPLOSSINGEN CRYPTOGRAM SEPTEMBER

VADERLANDSE DEMOCRATIE

De citaten zijn van:

- 1. Valéry 2. Kan 3. Van Diest 4. Helmar 5. Greshoff 6. Half 7. Gaus 8. Finck 9. Friedman 10. Shaw 11. Berthelot 12. Buddingh 13. Napoleon 14. Hamilton 15. Long 16. Mulisch 17. Blokker 18. Van Spauwen 19. Goethe 20. Buddingh 21. Whitney

